

Taboja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20— Din
za inozemstvo 30— „
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/7.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 33.

Podružnici:

Maribor, Darvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čekov
zavodu št. 11.812.

Ljubljana, 16. januarja.

V svetovni politiki se je kolese naenkrat zavrtlo s posebno hitrostjo. Po izidu angleških volitev je bilo tega tudi pričakovati. Anglija je danes v preobrazni krizi. Dve zgodovinski stranki, konservativci in liberalci, sta dobili tovaršice, ki zahteva vladavo-
nje zase — Labour Party.

4. avgusta 1. 1914. je bilo, ko je v angleškem parlamentu vstal predsednik neodvisne delavske stranke James Ramsay MacDonald ter v imenu 42 poslancev Labour Party izjavil, da se delavska stranka načeloma ne more strinjati s ultimatom, ki ga je vlada poslala v Berlin. To je bilo takrat, ko so v nemškem parlamentu socialisti vstali za vojno. MacDonald je bil po tej svoji izjavi takorekoč izključen iz angleške družbe. Toda čas pomirja.

8. januarja letos — deset let po tem dogodku — je bil odprt novi svetovni angleški parlament in delavske stranke poslancev ni bilo več 42, ampak 192. Izvršeni MacDonald pa na ta način vodja najmočnejše opozicijske stranke. Ob odprtju je vstopal v zborniško dvorano po starem ceremonijelu ob strani konservativca Baldwina, katerega bo, kakor vse kaže, v par dneh nasledil.

Danes, ko v Angliji prvič stopa na elado nova stranka, je osebnost voditelja te stranke in njegova usmerjenost važna za vso Evropo, ki je odvisna od finančne kontrole Anglije.

Ramsay MacDonald je revni staršev sin, trd škot iz ribiškega obmorskega kraja. Iz delavnice se je iztrgal in se posvetil študiju. Okrog sebe je zbral delavce in postal z vztrajnostjo njihov voditelj. 58 let je star in v svojem življenju je prikožil za Anglijo vse socialistične doktrine tako, da so jih sprejeli močnejše organizacije — trade unions (delavske zveze), ki do MacDonalda niso poznale ne Marxa, ne Ledebourja. Delo njegovo je porast s številom 9, ki ga ima Labour Party v parlamentu leta 1920, na število 192, ki ga ima sedaj. Kar interesira na priključnem voditelju Anglije nas, je pa seveda predvsem vprašanje, kako je zunanje politično orijentiran. V tem oziru je važna brošura, ki jo je o zunanji politiki delavske stranke MacDonald izdal pred par meseci.

Zanimivo je, da ima MacDonald danes trdno stališče in da je resen kandidat za ministrskega predsednika, ki bi vodil zunanje politične cilje. V notranjih zadevah je popustljiv, zunanje politične smeri ima pa ostro zahtevan; priznanje sovjetske vlade je med glavnimi točkami tega programa, gospodarska rekonstrukcija Evrope in seveda Nemčije, ki ne sme biti združena in zaslužena, v Zvezo narodov morata biti sorojeni Nemčija in Rusija. Prav zaradi tega programa ima MacDonald podpornike tudi med stariima dvema strankama (v liberalcih po večini, pa tudi med konservativci precej), ki gledata sicer položaj z drugih vidikov, obetata si na isti rezultat z delavsko taktiko. Tradicionalni zunanje politični cilj Anglije je namreč obvladovanje Evrope s finančno kontrolo. Niti ena država ne sme biti finančno od Anglije neodvisna. In Zveza narodov naj bo samo prikrivanje firme „Anglija“. Nobeno posojilo naj ne gre nikamor brez pristanka Anglije, to je parola.

Iz nasprotij, ki jih poskuša v tem pogledu ustvariti ter finančno hegemonijo pridobiti zase Francija, izvira tudi vsa taktika sedanjega zunanje politike Anglije, ki pobija vsa francoska stremjenja.

Za finančno nadvlado gre in v tem vprašanju se smernice MacDonalda in starih angleških strank stikajo v končnih rezultatih: vse države naj pridejo v Zvezo narodov, kjer ima finančno diktaturo itak Anglija, in združbo naj se francoska porušna akcija, ki vsled bogastva Poruhrije resno ogroža finančno gospodarstvo Anglije. Če bi namreč Francija za daljšo dobo obdržala v eksploataciji Poruhrije, ki je najbojatejša industrijsko ozemlje Evrope, bi s tem francoski kapital izrinil iz Evrope angleškega in tako prevzel zase evropsko finančno diktaturo. Kako malo je pa Anglija pripravljena v tem oziru na popust, smo videli med kratkim, ko je lord Curzon opozoril Jugoslavijo, Rumunijo in Poljsko, ki jim je francoska vlada dovolila posojilo za oborožitev, da je Anglija intabulirana glede dolgov na prvem mestu, to se pravi: ničesar ne poskušajte proti angleškim interesom, ali na plačate takoj svoje dolgeve.

MacDonald je na vidiku, kajti s tem, da pride na vlado, bo moral popustiti na znotraj in kot socialist moral zra-

Pašić ne gre podpisat

IZJAVE MINISTRA NINČIČA. — EKSPOZE V PARLAMENTU. — O ZANELLI NE VEMO NIČ VEČ...

Beograd, 16. januarja. r. Nocoj je po seji ministrskega sveta izjavil dr. Ninčič, da se bo še ta mesec sestal z Mussolinijem in da so se baš danes v to svrhu izmenjale depeše med Rimom in Beogradom. Ninčič sedaj pričakuje odgovor Mussolinijev o kraju in času sestanka v svrhu podpisa nove pogodbe. O reškem vprašanju je izjavil, da dos bimo za 50 let v uporabo tri velike baze, ki bodo spadali popolnoma pod našo carinsko in sanitarno oblast, in da dobimo v reški luki svobodno cono, kakor jo imamo v Solunu ali kakor jo ima Češkoslovaška v Trstu. Ninčič bo najbrže še ta teden povabil zastopnike vseh parlamentarnih klubov na sejo, na kateri jih bo seznanil s detajli sporazuma z Italijo. Na prvi seji narodne skupščine bo dr. Ninčič podal obširen ekspozé o zgodovini pogajanj z Italijo ter o pogojih in modalitetah sporazuma. Jutri dopoldne bo dr. Ninčič na seji radikalnega kluba zahteval odobrenje radikalnih poslancev. Na vprašanje, kaj je z vlado g. Zanelle, je dr. Ninčič odgovoril,

da ta vlada nikdar niti ni bila priznana od naše vlade in da torej niso potrebni nobeni posebni oziri.

OTOK LASTOVO OSTANE ITALIJI
Milan, 16. januarja. j. «Carriere della Sera» poroča iz Beograda: Otok Lastovo, o katerem se je govorilo, da se bo odstopil Jugoslaviji, ostane Italiji. Tudi se, da bo jugoslovanska kraljevska dvojica po podpisu pogodbe odpotovala v Italijo in da bo poleg Rima posetila tudi druga večja mesta Italije. Italijanska kraljevska dvojica bo v kratkem nato posetila Jugoslavijo, toda najbrže šele po svojem obisku v Spaniji.

DIPLOMATSKA KONFERENCA
Beograd, 16. januarja. p. Pašić je imel danes daljšo konferenco z dr. Ninčičem zaradi sporazuma z Italijo. Nato je Summonte posetil Pašića, potem pa dr. Ninčiča, kateremu je izročil neke odgovore iz Rima. Dalje je posetil dr. Ninčiča tudi tukajšnji ameriški poslanik g. Dodge, ki se je v imenu svoje vlade informiral o našem sporazumu z Italijo.

Pogajanja z Italijo končana

SPORAZUM BO PODPISAN MED 21. IN 23. JANUARIJEM. — RAZGOVORE O PODROBNOSTI UREDITVI REŠKEGA PRISTANIŠKEGA VPRAŠANJA BO VODIL POSLANIK NEŠIČ.

Beograd, 16. januarja. p. Nocoj od 17. do 20. je imel ministrski svet sejo, katere so se udeležili vsi ministri. Pašić in Ninčič sta poročala, da so z Italijo pogajanja dovršena v detajlih in da se sedaj samo čaka poročila iz Rima, v katerem mestu in kdaj naj se podpisše protokol. Poleg znanih detajlov je dr. Ninčič tudi poročal, da je končno določeno, da dobimo del reškega pristanišča v eksploatacijo za dobo 50 let. V tem času bi morali zgraditi pristanišče v Bakru. Pašić je poročal, da je bil na dvoru ter da je o vsem podrobno obvestil kralja. Vlada je pooblastila dr. Ninčiča, da ob sestanku parlamenta obvesti o tem šele parlamentarnih skupin, odličnejše politike in radikalni klub.

Beograd, 14. januarja. p. Na včerajšnjem sestanku g. Summonta in dr. Ninčiča so bile dogovorjene slednje podrobnosti v zvezi s sporazumom z Italijo. Kar se tiče ureditve konkretnih vprašanj v zvezi z Reko, bo z naše strani vodil razgovore Ljuba Nešić, naš poslanik v Pragi. Sestanek Pašića in Mussolinija se bo vršil med 22. in 23. t. m. pred veliko fašistovsko skupščino. Mesto še ni definitivno določeno. Kar se tiče onega dela reškega pristanišča, ki bo prepuščen Jugoslaviji v eksploatacijo, se zatrjuje, da bo znašala zakupnina en dinar na leto. Reški kolodvor bodo obe državi upravljali skupno in bo v tem smislu nekako internacionaliziran.

PRIPRAVE NA REKI.

Reka, 16. januarja. l. Tukajšnji trgovski in drugi gospodarski krogi se živahno pripravljajo na to, da osredotočijo na Reki trgovino med Italijo in severnimi

deli Jugoslavije. V trgovski zbornici se je vršilo v ponedeljek važno posvetovanje gospodarskih krogov, ki se je pečelo predvsem z vprašanjem, kako bi se napravila Reka za center trgovine z živino med Jugoslavijo in Italijo.

ROZNAJE PERSPEKTIVE V ITALIJI

Rim, 16. januarja. s. V tukajšnjih političnih krogih se na novo ustvarjeni položaj presoja stalno z velikim optimizmom. Oni, ki so se razburjali zaradi francosko - češkoslovaške pogodbe, da morajo sedaj po končni beograjski konferenci priznati, da so se motili. Beograjska konferenca je priznala stališče Italije napram Mali antanti in vsej evropski politiki na nepričakovan način ono priznanje, ki mu gre. To je zaslužen uspeh zunanje politike fašizma. Države Male antante priznavajo, da je Italija Franciji v vseh vprašanjih enakovredna. Mussolini je zagotovil Italiji z dobro premišljeno in v vseh podrobnostih pripravljeno gesto celo vrsto koristi. Na Reki so po vestih, ki so dosepele v Rim, sporazum z veseljem pozdravili. Podrobnosti pogodbe so izzvala naravnost navdušenje. V trgovskih krogih si obetajo lepo bodočnost.

Rim, 16. januarja. r. V Rimu se bo 23. t. m. vršila velika svečanost, ki jo priredijo fašisti. Mussolini želi že ob tej priliki podati italijanski javnosti podrobno obvestilo o podpisanem sporazumu.

SEJA ITALIJANSKEGA MINISTRskega SVETA PRELOŽENA.

Rim, 16. januarja. l. Seja ministrskega sveta, določena za 18. januarja, je preložena na 22. januarja.

Novi francoski poslanik v Beogradu

Pariz, 16. januarja. p. Agence Havas javlja iz Pariza, da je za francoskega poslanika v Beogradu imenovan g. de Builly na mesto dosedanjega poslanika Clemensa Simona, ki je imenovan za inspektorja konzularnega in diplomatskega personalnega oddelka v francoskem ministrstvu za zunanje zadeve.

Novi francoski poslanik de Builly spada k mlajši francoski diplomaciji. Prvi kontakt z našim narodom je imel v vojni, ko mu je bila poverjena diplomatska misija pri vrhovni komandi zavezniških iztočnih sil. G. de Builly je dobro obveščen o našem narodnem vprašanju. Pozneje je bil poslanik v Atenah, iz Aten pa je bil premiščen v Pariz kot šef arhivskega oddelka v ministrstvu za zunanje stvari.

ZAROKA BOLGARSKE PRINCEZINJE.

Sofija, 16. januarja. j. Včeraj se je oficijelno objavilo, da se je princezinja Nadežda dne 8. januarja v Stuttgartu zaročila s princem Albrehtom wirtem-borškim. Svoči sta brat in sestra bolgarskega kralja Borisa, princezinja Evdoksija in princ Ciril, odpotovala skozi Jugoslavijo v Stuttgart. Kralj Boris se ne bo udeležil oficijelnih zaročnih svečanosti, ker sedaj ne more zapustiti države.

Trocki od „čeke“ aretiran?

SENZACIJONALNA BERLINSKA VEST IZ PARIZA.

Berlin, 16. januarja. s. Kakor javlja «Lokalanzieger», so v zvezi z zadnjimi direscencami v ruski komunistični stranki razširjene v Parizu govorice, da je bil Trockij kl se nahaja s centralnim komitejem in političnim uradom komunistične stranke v pravem vojnem stanju, na prizadevanje svojih obžolteljev od Čeke aretiran.

Trockij se je pred svojo aretacijo branil v oklopnem avtomobilu. Inozemski diplomatje menijo, da bi pričelo, ako bi Trockij zmagal v sovjetski republiki, od očitnega preokreta na desno. Trockij namerava v Rusiji vpostaviti meščanske svobodščine.

Sklicanje narodne skupščine

TEŽKOČE Z NOVIM PRORAČUNOM. — POSTAVKE ZA URADNIŠTVO.

Beograd, 16. januarja. p. Ministrski svet je sklenil, da se seja narodne skupščine skliče na dan 21. januarja ob 10. dopoldne. Na ti seji se bo določil samo dnevni red. Kot prve točke delovnega programa sta predvidena zakon o francoskem posojilu in proračun za leto 1924 in 1925.

Ker je ministrski svet formalno sklenil, da začne novo proračunsko leto 1. aprila — stvar je bila sklenjena že pred pol leta, ali se ni objavljala radi partijskih razlogov — je poskušal ministrski svet na več sejah dovesti v ravnotežje proračun, določen za leto 1923 in 1924, sedaj pa mora biti proračun za l. 1924 in 1925 spravljen v soglasje z novimi zahtevami. V to svrhu je imel tudi dr. Stojadinović nalogo pripraviti posamezne resortne ministre, v prvi vrsti ministra vojne, da reducirajo svoje zahteve, da bi se mogel proračun pravno težiti. Končno je bil reducirani proračun ministrstva prometa, socialne politike, narodnega zdravja in vojne. Postavka 400 milijonov dinarjev, ki je bila predvidena za povišanje uradnih plač, znaša torej sedaj 600 milijonov, k čemu pride še 50 milijonov dinarjev za vpokoje.

Največja redukcija je izvršena v vojnem ministrstvu, in sicer za 85 milijonov, dalje v ministrstvu za javne zgrad-

be za 10 milijonov, ministrstvu za poledstvo pa se bo povečal kredit za 13 milijonov. Na ta način je doseženo ravnotežje. — Izdatki znašajo skupno 10.400.000.000 dinarjev.

Min. pravde Ninko Perić je poročal o plačah in draginskih dokladah za sodnike, ter predlagal naj se tozadevni zakon takoj predloži zakonodajnemu odboru.

Za prehrano pasivnih krajev je vlada sklenila ukiniti dosedajni način podpore ter razveljaviti vse dosedaj dovoljene kredite.

Danes se je predsedništvo ministrskega sveta preselilo v novo palačo.

V parlamentu postaja živahnije. — Jutri popoldne se sestane finančni odbor, da razpravlja o proračunu.

Veliko ogorčenje vlada proti Ninčiču ki je italijanskim korespondentom izjavil, da «vsa javnost odobrava ta sporazum» (ki ga še nihče ne pozna!) in da «nič ne stori, ako opozicija ni s njim zadovoljna, češ opozicija ni izraz celokupnega javnega mišljenja». Vlada da bo sporazum predložila na odobrenje le radikalnemu klubu! To partizansko stališče se splošno obsoja.

Glasovi, da so dnevi drje Ninčiča šteti se vzdržujejo. Podpis pogodbe z Italijo bo baje njegovo zadnje diplomatsko delo.

Grčija pod vodstvom Venizelosa

POZDRAV VENIZELOSA PAŠIČU. — OBNOVITEV DIPLOMATSKIH STIKOV Z ANGLIJO. — IZLOČITEV OFICIRJEV IZ POLITIKE.

Beograd, 16. januarja. r. Predsednik grške vlade g. Venizelos je poslal g. Pašiću pozdravni brzojav, v katerem naglašja v trenutku, ko prevzema začasnou moč v Grčiji, da deželo zopet pripelje v normalno razmere, svoje občutke prijateljstva in udanosti njemu nasproti. Trdno je prepričan, da imata Grška in Jugoslavija skupni interes, da se utrdi na Balkanu mir, kakor tudi da so čuvata svoboda in napredek balkanskih držav. Pašić je odgovoril z izrazom istih želja.

London, 16. januarja. r. Anglija je obnovila diplomatske stike z Grško.

Beograd, 16. januarja. r. Atenskemu dopisniku «Politike» je izjavil Venizelos naslednje: Priznanje grške vlade od strani Anglije nima nobene zveze z vprašanjem dinastije, ki je absolutno notranje vprašanje Grčije. Velike sile so se po pogodbah v Sevresu in Lausanni odrekale vsake pravice se vmešavati v grška

ustavna vprašanja. Priznanje od strani Anglije pomeni samo obnovitev diplomatskih odnosov med obema državama, ker so bili ti odnosi, kakor znano, v novembru 1922. pretrgani.

Kar se tiče oficirske lige, je izjavil Venizelos, da več ne obstoja; njen razpust je bil glavni pogoj njegovega povratka v domovino. Oficirji se ne ukvarjajo več s politikom. On, Venizelos, je prevzel vse garancije, da poteče plebiscit o vprašanju režima mirno in v popolnem redu. Pristni odhod kralja je bil res udarec v obraz parlamentu. Vendar niti on ne more danes kralja priversti nazaj, dokler se ljudstvo ne izjavi. «Niti nisem diktator, niti revolucionar in ne morem vsiliti ljudstvu kralja, dokler ono samo ne odloči. Ljudstvo bo pri plebiscitu imelo odločiti o teh dveh vprašanjih: monarhija ali republika, sedanja dinastija ali nova dinastija?»

Borba za frank

Pariz, 16. januarja. s. V zbornici je prišlo zaradi interpelacije glede padca franka do velikih nemirov. Rojalistični poslanec La Cotte je hotel vlado interpelirati, toda finančni minister je zahteval, da se interpelacija odgodi ter je prosil zbornico, naj ohrani mirno kri. La Cotte je protestiral proti odgoditvi ter je bil pozvan k redu, ker je imenoval zbornico družbo bankroterjev. Nato je socialist Blum zahteval takojšnjo otvoritev interpelacijske debate ter izjavil, da je frank najbolj ogrožen vsled tega, kar se dela v Franciji sami. Zahteval je odstop kabineta, ki je zakrivil sedanjí položaj. Te besede so povzročile velik nemir v centru in na desnici. Resnica je klicala: «Pojdite v Berlin in povejte to Nemcem!» Neodvisni socialist Aubrient je izjavil, da hoče tudi on staviti vladi interpelacijo glede padca franka. Tudi Tardieu je zahteval takojšnjo otvoritev interpelacijske debate ter povdarjal, da prevzema zbornica nase veliko odgovornost, ako takoj ne prične diskusije. Več govornikov republikanske osrednje stranke je govorilo za odgoditvi, ki je bila nato tudi sprejeta s 388 : 189 glasovi.

KOMUNISTIČNI PUČISTI V NEMČIJI.

Stuttgart, 16. januarja. j. V Friedrichs hafnu ob Bodenskem jezeru so razkrili velike priprave za komunističen puč.

Mnogo članov komunistične stranke je bilo aretiranih.

Berlin, 16. januarja. j. V Berlinu je prišlo do krvavih spopadov med policijo in komunisti.

Inozemske borze

16. januarja.

Francoski frank se zopet dviga.
CURIH: Beograd 6.05, New-York 568, London 24.67, Pariz 26.62, Milan 25.20, Praga 16.8375, Budimpešta 0.0205, Bukarešta 2.85, Sofija 4.15, Dunaj 0.006125.
TRST: Zagreb 26.15 do 26.45, Dunaj, 0.0318 do 0.0323, Praga 66.4 do 66.8, Francija 106 do 107, London 97.4 do 97.8, New-York 22.75 do 22.9, Švica 304 do 307, dinarji 26.15 do 26.45, dolarji 22.7 do 22.85, carinski franki (po 20) 88.5 do 89.25.

DUNAJ: Devize: Beograd 813 do 817, Berlin 16.20 do 16.80, Budimpešta 2.41 do 2.51, Bukarešta 351 do 353, London 302.700 do 303.700, Milan 3064 do 3076, Pariz 8282 do 8292, Praga 2070 do 2080, Sofija 503 do 507, Curih 12.275 do 12.325; valute: dolarji 70.800 do 71.260, lire 3030 do 3050, dinarji 812 do 818;
BERLIN (v milijonih): Beograd 89.376, Milan 887.530, Praga 123.440, Pariz 192.515, London 17.955.000, New-York 4.159.500.

NEW-YORK: Beograd 114, London 425.75, Pariz 464.25, Berlin 0.000.000.0024, Rim 437, Curih 17.32, Praga 291, Dunaj 0.14, Budimpešta 0.88, Bukarešta 49.25.

Stavka na ljubljanski tehniki

Včerajšnji dan na tehniki je prešel povsem mirno in brez incidentov.

K našemu včerajšnjemu poročilu o vzrokih študentske stavke nam pošilja naša tehniška sledeča pojava:

«Začetkom meseca decembra je odbor A. D. J. T. poslal dekanatu resolucije, v kateri prosil za odpravo onih naredb, ki samo na videz koristijo dijaštvu, dejansko pa zlasti slušateljem višjih semestrov in revnejšim dijakom škodujejo. Vključno temu, da je g. dekan izjavil, da so zahteve opravljene, je fakultetni svet resolucije odklonil. Sledila je na to druga resolucija s listini zahtevami in z grožnjo, da stopi dijaštvo v slučaju negativnega odgovora v stavko. Ker fakultetni svet resolucije ni sprejel, je fakultetni svet resolucije izdal dijaštvu poziv v žaljivem tonu, so bili slušatelji primorani izvajati konsekvence in stopiti v stavko. Približno, da je sklep fakultetnega sveta v nasprotju z interesi dijaštva in tehnike sploh.»

Istovrstno izjavljajo tehniki, da se glede te zahteve ne bodo spuščali v nobeno časopisno polemiko.

Drugeče razlaga spor dekanat tehniške fakultete, ki spopolnjuje naše včerajšnje informacije takole:

Tehniški študij mora biti uspešen le tedaj, ako absolvirajo slušatelji posamezne predmete smoteno v gotovem redu in tudi v gotovem času. Ker je izkušnja pokazala, da mnogi slušatelji radi pomankanja specialnih predpisov ne pridejo pravočasno do svojega študijskega cilja, je fakultetski svet v preteklem študijskem letu na podlagi veljavne «Uredbe tehniške fakultete», slično drugim tehničnim fakultetam izdal podrobne predpise glede izpitov. Uspešen tehniški študij je pa tudi neobhodno potrebno, da obvlada slušatelj gotove pripravljene ali teoretične predmete, ko nastopi študij onih praktičnih predmetov, katerim tvorijo teoretični predmeti podlago. To se da izkazati le z izpitom. Za te izpite ima slušatelj na razpologo 4 izpitne termine in to v razdobju 18 mesecev. Kdor v tej dobi izpita ne opravi, mora predmet počvnuiti in skribirati. Ni pa res, da bi se slušatelju ne šlo leta ali semestra! Saj ni pripuščeno prej k izpitu, predno se ne izkaže z rednim obiskom. Izpitni predpisi so bili izdani slično drugim tehničnim visokim šolam in pa na podlagi lastnih izkušenj fakultetskega sveta. Izdani pa so bili ti predpisi le v interesu slušateljev, da se le tem usmeri prava in hitra pot do zaželenega študijskega cilja. Kakor vsaka nova, so seveda tudi ti predpisi vzbudili pri izvestnem delu slušateljstva odpor, kateremu je dal del dijaštva na neprav in za slušatelje škodljiv način duška.

Več javnosti

Iz pravnih krogov smo prejeli sledeči dopis:

Dne 11. decembra 1923. se je vršila pred upravnim sodiščem v Celju javna razprava o tožbi neke zadrage proti finančni delegaciji v Ljubljani zaradi davka na poslovni promet. Razsodba se na razpravi ni razglasila, ampak si je sodišče pridržalo pravico, da jo izda pisмено tekem 8 dni. Kakor izvezo, je upravno sodišče ugodilo tožbi zadrage in izreklo, da ni dolžna plačevati davka na poslovni promet. Utemeljevanje nam ni znano. Pri pravnem položaju, ki ga ustvarja zakon o davku na poslovni promet bi bilo brez dvoma za vse gospodarske kroge jako interesantno zvedeti, na kakšen način utemeljuje upravno sodišče svoje stališče.

V splošnem moramo reči, da je v poslovanju našega upravnega sodišča premalo publicitete. Le s težavo zvedo interesi, ki niso neposredno prizadeti, kdaj se vrše razprave. Razprave so sicer javne, a širša javnost izve za nje naravno šele post festum. Želeli bi bilo pač več javnosti v poslovanju upravnega sodišča, ne le glede razpisov javnih razprav, ampak tudi glede vsebine razsodb. Eminentni interes nimamo, da se izve za vsebino važnejših razsodb saj v izvešču.

Pravna posledica judikata upravnega sodišča je sicer vezana edino na za levo, ki je predmet judikata, kljub temu pa faktično judikati v veliki meri vplivajo na izvajanje in interpretacijo zakonov in naredb po upravnih organih. Naravno je, da stremijo upravna oblastja za tem, da prilagode svoje postopanje in svoje odločbe pravnim izrekom tako avtoritativnega sodnega dvora. Judikati upravnih sodišč dobivajo via facti značaj nekih navodil za upravno prakso. Bilo bi torej v interesu splošnosti, da bi se napovedovale javne razprave po času in predmetu ter da bi se pri nas razsodbe, kolikor ne zadevajo tožb, pri katerih je izključena javnost po čl. 30. zakona o upravnih sodiščih, javno objavljale brez imena tožitelja saj v jedru. Tako bi bila dana prilika splošnosti in ne le oblasti v posameznikom, da se seznanja z judikaturjo našega upravnega sodišča.

Posetite

IV. Slovanski večer

19. januarja 1924

JNAD „Jadran“

K zmedam v Mehiki

V notranji vojni, ki divja že več tednov v Mehiki, je nastopil važen moment ki bo brezdvomno odločilno vplival na nadaljnji potek državljanskih bojev.

Vlada Zedinjenih držav ameriških razglasa uradno, da se je dosegel popoln sporazum z Obregonovo vlado, katere kakor znano Washington dolgo ni hotel priznati. Amerika ima največji interes na tem, da se razmere v Mehiki stabilizirajo, in ker je mnenja, da pomeni Obregonov režim tako zaželjeno stabiliziranje, zato ga namerava Amerika z vsemi sredstvi podpirati. V ta namen razglasa Amerika oficijelno, da bo nudila Obregonu vsakršno pomoč, zlasti zadosten dovoz orožja, dočim bo dovoz orožja uporabnikom prepovedala in preprečila. Posebno naglašava Amerika, da daje Obregonova vlada garancije za to, da se bodo predstoječe volitve novega predsednika države vršile v redu in svobodi, kar je zopet podlaga normalnega ustavnega stanja. Da se to omogoči, je treba uporniško akcijo onemogočiti. Tudi to naj ostane neomejeno, da se je Obregonova vlada zavezala, da bo redno odplačevala mehiškanski državni dolg.

Jasno je, da bo ta preokret v ameriški politiki odločilnega pomena za razvoj mehiškanske državljanske vojne in da ni več daleč čas, ki bo uporniško gibanje povsem propadlo. Toda vpričilo silne osvojitosti Unije pri mehiškem prebivalstvu ni izključeno, da ne bo ravno ta pomoč slabo priporočila za Obregonu. Ali dejanska podpora Amerike, ta je seveda za razvoj v bližnji bodočnosti odločilnega pomena in skoro garancija, da ostane sedanji upor samo — epizoda.

Politične beležke

Volitve v Oselici pri Krapi nad Škofjo Loko. Prošlo nedeljo so se v Oselici vršile občinske volitve. Bili sta vlozeni samo dve napredni listi, klerikalci svoje liste niso vložili. Od 25 odbornikov je 17 naprednih (JDS in SKS), ostali so po svojem prepričanju bližji klerikalcem, dastravno so kandidirali na napredni listi.

Glavni glasilo «narodne radikalne stranke Srba, Hrvata i Slovenaca» kakor se službeno nazivlje ali edino prave jugoslovenske stranke, kakor bi dejal g. Ravnihar, «Samouprava», objavlja članek proti Radici, v katerem končno priznava, da je radikalna vlada «tolerirala njegovo akcijo i više nego je trebalo». Potem pa pride najlepše. Naenkrat namreč «Samouprava» pozablja, da je takorekoč organ vladine stranke v kraljevini Srbiji, Hrvatini in Sloveniji ter kratkoma identifikira državo s — Srbijo, češ da avtonomisti in federalisti pripravljajo «mednarodno prevaro» proti Srbiji v prvi vrsti, v drugi vrsti pa proti podpisnikom mirovnih pogodb. Toda, to mi Srbi ni po koku ceno nečemo dopustiti. Žalostna jim majka ovim radikalom. Sedaj so sploh pozabili, da eksistirajo tudi še Hrvati in Slovenci, ki si ne dajo jugoslovenske države, svoje domovine od nikogar razoriti in tudi ne od — radikalov.

G. Triller je sentimentalni. Pred dobrim tednom je objavila NNS izjavo, da se nikoli ni obvezala sodelovati pri stroških ljubljanske volitve. Ko smo ji malo oživil spomin z dokazano trditvijo, da se je pred podpisom znanega sporazuma dogovorilo, da za skupno kritje stroškov prevzame srb vreditve oba predsednika strank, je g. Triller v posebnem izjavi proglasil v žaljivi obliki naše trditve za laž. Ko je isto ponovil v oficijelnem pismu, je dobil odgovor, ki ga je spomnil na razne podrobnosti, katere nedvomno dokazujejo, da sta dve volitvi tako on kakor vsa njegova tedanja družba priznavala svojo plačilno dolžnost. G. Triller, mesto da se opraviči, da je ali pozabil ali je bil v pomoti in da prekliča, je napisal dolg članek, kjer tisti, ki je pozabil na plačilno obvezo, očita JDS in g. Reiserju, da niso verni obljubam. V stvari g. Triller samo potrjuje, kar smo mi trdili. Priznava, da se je govorilo o troških in da se je zavezal sodelovati na pokritju. Zakaj tega ni prej priznaval? Priznava, da je zavedajoč svest si plačilne dolžnosti zbiral prispevke. O skupnem odboru in likvidatorju in revizorju noče nič vedeti. Imenitna stranka, kjer predsednik nič ne ve o tem, kaj delajo njeni pooblašeni delegati! Mi ne moremo tega preiskovati. Oficijelno so se ti gospodje zavezali pritisniti na dr. Trillerja, a on zdaj izjavlja, da nič ne ve o tem. Edini «dokaz» g. Trillerja je, da je šele 30. junija t. j. ob sklepu semestra dobila NNS formalni pismeni obračun. Činovniški zakon je bil razglašen šele 1. septembra 1923 in je vsakemu, ki se spomni na usodo tega zakona meseca junija 1923, jasno, da se račun ni poslal v zvezi s tem. Pač pa se je službeno poslal šele tedaj, ko so bili vsi računi zaključeni od odseka pregledani in ko druga pot ni več preostajala. NNS je končni obračun dobila 1. julija, a do konca septembra ni nič reagirala. Kaj se da pa iz tega sklepati? Gospod Triller bi bil znova bolje storil, da je ostal s svojim članom doma. Njegova opozka, da bi g. Ravnihar (kot radikal seveda) mogel za uradnike več storiti kakor g. Reiser, kaže, da g. Triller ne ve, da Ravnihar ne more in zakaj ne more postati član zakonodajnega nekega drugega odbora, ki obravnava uradniško vprašanje. Kaj štiti radikalizma za urad-

nike, to kaže vsak dan že skozi celo leto. Če danes konzorzi Deržić-Pučelj-Lenarčič-Ravnihar oficijelno vabi državne namestence v radikalne (glej članek brez podpisa v včerajšnjem N. Dnevniku), je to pač dokaz, da so se vse njihove stranke udinile radikalom, a za tegadel radikalija ne bo pridobila niti enega člana. Če pa sta Triller in Ravnihar postala radikala, za njimi nihče ne žaluje. G. Triller je enkrat že priporočil dunajski krščanski socialni program, ob svoji 60-letnici pa se je zaklinjal, da bo umrl kot demokrat. Je torej močno podoben dr. Ravniharju, ki je skočil že čez 10 plotov. Dejstvo pa je, da ne enega ne drugega v Ljubljani nikdar nihče ni maral. Zato jih mirno prepuščamo radikalom.

Kaj je prav in kaj ni prav? Zopet se pojavlja staro vprašanje: Ali sme socialist biti član vlade, član «buržajske» vlade? Ali sme iti v koalicio z buržoazijo? V Avstriji pravijo veljnost, da sme. V Italiji so najprej rekli, da ne, potem deloma ne, deloma da, končno da da da, pa je bilo že prepozno. Na Češkem da. V Franciji pravijo, da ne, ker je grozde prekalno. V Jugoslaviji so enkrat samkrat bili v vladi, pa jim je bilo hitro žal, ker so razni demagogi z leve in desne na vse grlo vriskali, da je to izdajstvo delavskih interesov. Nazadnje so se razpršili na petnaest strank. Edina vlada, katere se sedaj udeležujejo, je ljubljanski magistrat, pa še tam socialisti le plešejo, kakor drugi godoje. Aktualno je sedaj, kako odločajo to vprašanje v Angliji. Delavska stranka je koalicio komunistov in zmerulj. In gre v vlado, je zahteva, jo komaj pričakuje, dasi ima le tretjino poslaniških mandatov. Komunist Ramsay MacDonald se je programatično tako izjavil, kakor bi bil govoril vsak liberal. Vključ vsojemu «komunizmu» je MacDonald danes Njegovega Britanskega Velikanstva Prvi Marksist. Kdo mu to zameri? Zdi se, da takšno izdajstvo načel in programov ni po godu katoliškemu komunistu Gosarju in nekaterim drugim frakcijam domačega komuno-markslizma. Gospod Perić pa si misli, da je koalicio z buržoazijo vsejedno priporočljiva. Treba si je svoje koalicio le po svoje razlagati, pa je vse v redu.

Iz demokratske stranke

ČLANI NAČELSTVA,

zlasti ljubljanski, se opozarjajo, da se vrši danes, v četrtek popoldne ob 3. važna seja načelstva, katere se naj zanesljivo udeležijo.

SESTANKI IN PREDAVANJA.

V četrtek, dne 17. t. m. se vrši občni zbor krajevne organizacije JDS v Šmartnem pri Litiji ob 8. zvečer. Kot poročevalec iz centrale se ga udeležijo dr. Rape.

Istega dne se vrši tudi predavanje in občni zbor pri krajevni organizaciji JDS v Bohinjski Bistrici v salonu gosp. Mijo Groboteka, posestnika in gostilničarja Istotam «O davihi», predava g. Cimerman iz Ljubljane.

V soboto, dne 19. t. m. bo priredila krajevna organizacija v Zireh sestanek v svrhu razgovora o volitvah v dohodninsko komisijo. V Domžalah pa je sestanek naprednjakov pri gosp. Slokarju. Udeležijo se ga gosp. dr. Ivo Potokar.

V nedeljo, dne 13. t. m. se je vrši občni zbor krajevne organizacije JDS na Lescanah. Gosp. podpredsednik Franjo Ban, trgovec na Lescanah, je otvoril dobro obiskan zbor in prešel takoj na dnevni red. Dosedanji odborniki so podali poročila o delovanju društva, nato pa je poročal dr. Rape o splošnem političnem položaju ter o delu v krajevni organizaciji. Soglasno je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Janežič Jože, lesni trgovec; podpredsednik Jože Gogala, kmet; sin; tajnik Janez Nifergal, akademik; blagajnik Jože Pernuš, posestnik in gostilničar; odborniki: Edvard Dobrila, posestnik; Ivan Šemerl, nadučitelj; Franc Znidar, vrtnar; Viktor Stroj, posestnik; prosvetni referent: Franjo Ban, trgovec. Zbor je bil zaključen ob iskrenem navdušenju vseh udeležencev.

Šodi JDS v mariborski oblasti.

Dne 20. t. m. shod na Grobelnem in Zibiki, 27. t. m. v Središču in Sv. Miklavžu, Zalen, Grižah, na Polzeli in še drugod.

IZ ZVEZE KULTURNIH DRUŠTEV.

Predavanja: Zveza kulturnih društev razpolaga za mesec januar, februar in marec s sledečimi predavanji:

1. Miroslav Ambrožič, ravnatelj Del. tisk. (Sokolska vprašanja).
2. Stojan Bajžič, cand. iur. (Socialna gibanja: antični narodi, srednji vek, novi vek — gospodarska zgodovina — socializem in komunizem v teoriji in praksi — politična teorija socializma — žarnikarstvo: zgodovina, vloga, organizacija).
3. Ivan Bajžič, profesor (Vzgoji in pomeni izobrazbe, razvoj Sokolstva, pomen in ideja Sokolstva).
4. Dr. Joža Bohinjec, (Socialna delavska vprašanja, nezdono, bolniško zavarovanje).
5. Prof. Josip Breznik (Z zgodovino delavskega gibanja, prazgodovina človeka, kako nastajajo govorja).
6. Mijan Cimerman (O davihi).

7.) Prof. dr. Frano Čadež (O našem vesolstvu, največji svetovi, o vremenu, brezlični brojavi in telefon. skrivnosti elektrike, luna, solnce in zvezde, zemeljske katastrofe, prikazni na nebu, nebesna telesa, zemlja).

8.) Frano Črnagoj, šol. nadzor. (Cebelarstvo, sadjereja, vinoreja, travništvo).

9.) Prof. Fran Dolžan. (Razvoj zemlje — geološko, razvoj živali, pralovek, potresi, posamek premoga, katere predpotepe živali, napad in obramba v živalstvu, iz življenja alpskih rastlin).

10.) Abs. iur. Branko Goslar. (Socialno zavarovanje).

11.) Dr. Pavel Grošelj. (Iz astronomije, biologije, naravoslovja).

12.) Ravnatelj Ant. Jug. (Iz rimske in grške mitologije).

13.) Stud. med. Janko Klepac. (O higijeni).

14.) Dr. Iv. Lah. (Iz literature ob Jadranski obali, o zaslužnih bratih itd.).

15.) Fran Majcen, abs. iur. (Iz naše najnovejši narodne in državne zgodovine, statistični podatki iz SHS v primeri z velikimi državami in narodi).

16.) Prof. Rado Pavlič. (Prosvetno delo na deželi, Zveza kulturnih društev, knjižnice, kako naj štima, vzroki neuspehov v šoli, ... sodelovanje doma in šole, iz grške mitologije).

17.) Ivan Pestotnik, živinozdravnik in ravnatelj mestne klanice. (O živinoreji, boleznih, prva pomoč itd.).

18.) Alojzij Potočnik, učitelj. (Zgodovina ljubljanskega meja).

19.) Dr. Stane Rape. (Iz pedagogike, razmerje med šolo in domom).

20.) Adolf Ribnikar. (Iz naravoslovja, domoznastva, živinoreje).

21.) Kmet. svet. Viljem Rohman. (Kmetijska vprašanja, travništvo).

22.) Fran Slajpah, živinozdravnik. (Živinoreja).

23.) Lovro Tepina, ravnatelj podkoveške šole. (Živinoreja, pomoč v sili itd.).

24.) Dr. Anton Urbanc, odvet. kand. (O denarstvu, borzi, valuta, deviza, efekti itd.).

25.) Josip Zupančič, strokovni učitelj. (Gospodarska vprašanja, sadjereja, vinogradništvo, travništvo itd.).

26.) Dr. Gregor Zerjav. (Ustava, nastanek jugoslovenske države itd.). V Zvezi včlanjena društva, ki žele prirediti katerokoli od navedenih predavanj, naj to nemudoma sporoče tajništvo Z. K. D., da se bo moglo delo primerno razdeliti.

Občni zbor Zveze se vrši v nedeljo dne 3. februarja ob 15. uri v Ljubljani, Narodni dom. Vsa včlanjena društva naj pošljejo svoje delegate.

Po svetu

Nameravan atentat na generala Seecka. Berlinska policija je razkrila komplot nemških nacionalistov, ki je imel v načrtu atentat na šefa nemške armade, generala Seecka. Policija vodi preiskavo v nastojih tajnosti.

Obnova rusko-nemških trgovskih pogajanj. Reuterjev urad poroča, da so se v Moskvi zopet pričela rusko-nemška trgovska pogajanja na podlagi v Rapallu sklenjenega sporazuma.

Reforma zakonskega prava v Avstriji. Na dnevnem redu je od prvotne dalje, ne more pa z mrtve točke in tako je avstrijskemu državljanu še danes nemogoče se poročiti drugič, ako je bil prvi zakon ločen. V ponedeljek je bila pri državnem kancelarju dr. Seiplu deputacija, v kateri so bile zastopane vse avstrijske dežele in ki so prosile, naj vlada pospeši v parlamentu obravnavo že davno vložene socialističnega predloga o reformi zakonskega prava. Dr. Seipel pa je odvrnil, da sicer vpoštevajo, ki ga povzročajo nesrečni zakoni, da pa bi bilo še večje zlo, ki bi nastalo, ako bi parlament dovolil drugi zakon. Za to ne more podpirati stremeljenja po spremembi sedaj veljavnega zakonskega prava.

Kako je Henry Ford postal kralj avtomobilov

Ameriški kralj avtomobilov Henry Ford je nedavno objavil svoje memoare. V njih se nahaja mnogo zanimivosti iz milijardnjega življenja.

Henry Ford je že v svoji nežni mladosti kazal veliko zanimanje za tehniko. Kot 11letni deček je že napravil prvi avtomobil: bila je to lesena igračka, ki pa je drvela izredno dobro. Igračka je bila naravnjena seveda zelo primitivno. Dobil pa je veselje do avtomobilne industrije in začel z malo avtomobilno tvornico, ki je štele v početku komaj tucat delavcev. Do takrat so tudi ameriške tvornice avtomobilov izdelovale le luksuzne avtomobile in to največ samo na individualna, fiksna naročila. Seveda so bili ti avtomobili izredno dragi. Ford pa se je odločil, da uvede edinstveni model in da z njim prodaja. Avtomobili, ki jih je izdelovala njegova tvornica, so bili mnogo cenejši in solidnejši od onih, ki jih je ustvarjala konkurenca.

Ameriške tvornice avtomobilov so razstavile vsako leto na tržiščih nove modele avtomobilov. Ford pa se je vrget le na prodajo na debelo, a je zato svoje izdelke lahko nudil po znatno nižjih cenah. Prvi avtomobili, ki so jih izdelale njegove tovarne, so

stali po 950 dolarjev. Konkurenca je tedaj po časopisu razširila vest, da so Fordovi avtomobili slabi in uporabljeni nekaj mesecev. Ford se za te vesti ni menil, ampak je ceno svojih avtomobilov celo znižal na 600 dolarjev. In je prodal in zmagal vso konkurenco. Danes je njegovih avtomobilov v prometu že na milijone; razširjeni so po celim svetu in tudi v Sloveniji jih srečujemo po vseh cestah.

Razbojnikovo plačilo

Pred zagrebškimi sodiščem sedi na obtožni klopi Ahmed Cvorak, «kralj zagrebških vlomilcev» kakor mu pravijo zagrebški republikanci. Pa ima na grbi šest težkih zločinov, kar v primeri s Carugo ni baš preveč, a vendar toliko, da se lahko vrstijo v isto galerijo.

Ahmed Cvorak je mlad okreten mož, glasovno obtožnik star 27 let, izučen trgovski pomočnik. Toda ta svoj poklic je hitro potenciral s tarvinami, vlomil in revolverskimi nastopi, tako, da je tudi on postal «strah in trepet» zagrebških blagajni in tresorov. Obtožnica naštevata cele litinje. Izmiškal je Ahmed že od mladih nog, pregrval se radi «malenkosti» že nad polgredo leto po zaporih, toda obsejnejše je začel svojo karijero s tem, da je pred dobrim letom s razbojstvom odvetniku dr. Šuteju odnesel pisalni stroj, vreden med brati in advokati 5000 Din, prodal pa ga nekemu zagrebškemu trgovcu pod roko za 2000 dinarjev. Kmalu nato je izvedel svoje remek-delo s tem, da je zagrebškemu bogatašu pobasal kar cel nahrbtnik dragocenosti v skupni vrednosti 124.000 dinarjev. Služkinji, ki ga je motila pri pobiranju, je grozil z revolverjem in jo ugnal.

Mesec dni nato je posetil ponoči gospodično Greto Rind, ne radi asikovanja, četudi je v sobo prilezel skozi okno, temveč zopet radi zlatnine. Odnesel je robe za 20.000 dinarjev. Odšel pa je skozi vrata, kresnil na stopnicah soseda s samokresom po glavi in se izgubil na ulico. Še naslednje noč je vlomil v Rikarovo trgovino, nabral si raznovrstnih pištol in samokresov in motorček za kolo. Naslednje dni je obiskal mestno elektrarno brez večjega uspeha in še par drugih skladišč. Posebno se je odrezal na stanovanju nekega profesorja, kjer je svojo števco pri v stranišče, nato pa pobral, kar se mu je zdelo vredno, v celoti za 3700 dinarjev. Končno ga je izsledila policija, toda v zaporu je zbolel in so ga oddali v bolnico. Tu je tako naglo okreval, da je naslednji dan pobegnil z neverjetno smelostjo. Vojaku, ki ga je stražil na hodniku, je zagrozil s samokresom in se izmuznil, nato se povzpela na streho bolnice in marširal preko hiš. Medtem je vojak alarmiral policijo, ki je obklopila revir bolnice in sosednjih hiš. Neki nadstražnik je splezal za njim na streho in tu sta se v visokih sferah začela pogajati. Ker je Ahmed uvidel, da je njegova kapitulacija neizbežna, je odvrnil revolver in se spustil nazaj na tla naravnost v roke pravice...

Ahmed se je elegantno oblačil, živl razpisno iz dneva v dan, seveda, sicer bi njegove lopovščine bile brezciljne. — Ko je dosegel v Zagrebu dovoljno popularnost in respekt, je bil njegov ideal: postati vlomilec in avanturist svetovnega glasu. V tem oziru je policija še dokaj prerano prestrigla njegovo nadobudnost.

Zagreb, 16. januarja. r. Danes je bila pred senatom sodbenega stola v Zagrebu razglasila obsodba znanega vlomilca Ahmeda Cvoraka, ki je obsojen na 15 let težke temnice. Koncem razglasa obsojence se je blizu vrat, ki vodijo sodno dvorano začenjati ropot. Cvorakova žena, ki je prišla v sodno dvorano kot poslušalec, se je zgrudila na tla in pri tem zaupala «joj!» Občinstvo ji je pomagalo, da je kmalu zopet prišla k sebi.

Kino

Noč karnevala. Kino «Ljubljanski dvor» predvaja od danes dalje imenovani film prvovrstne kakovosti, ki zanima še posebej vsled tega, ker nas seznana z novimi, še nepoznanimi filmskimi igralci ruske umetnosti. Neverjetno je, kako hitro v zadnjem času tudi tu opažati visoko stopnjo ruske kulture in njihovega umetniškega hotenja. Nova zvezda Natalija Kovanko je nedvomno v vrsti prvih in najboljših nemških igralcev, ki so si že stekli svojo nesmrtnost. Ne glede na to nam pričara film na platno vse bajne lepote karnevala v Nizzi, vse neskončno slikovite dogodke razposajenega predpusta. Vsebinska pripoveduje sledeče: Karneval. Pri bogatem grofu slavnostna poroka njegove hčerke. Vse, najbolj seveda nevesta, čaka slavnostnega trenutka, kar stopi v sobo črna dama, ki nujno odsvetuje nevesti poroko z možem, ki je lopov in neznačajnež. Mlada nevesta se veruje klevetam neznanke, vendar črna dama ji v svoji stánovnosti dokaže resničnost trditve. Obupna borba, ki privede mlado dekle tako daleč, da si poišče smrti v valovih. V zadnjem trenutku jo še rešijo, razodene pa se tudi črna dama, ki je bila pred davnim časom zapustila vsled ljubosumnosti njene očeta svoj dom, ki je bila — njena mati. — Preko te vsebine se dvigne film do učinkovitih slik. Natalija Kovanko pa do prizorov, vrednih prvovrstne umetnosti.

Naši kraji in ljudje

Hajduk Čaruga

Kapitulacija poedinah pajdašev. —
Nadaljni historijat. — Nagrada.

Zasledovanje Čaruginih pristašev dobro napreduje. Izvemoš one, ki so se ob prvi vesti o njegovi aretaciji takorekoč »pogrezli v zemljo«, je orožništvo polovilo večino njegovih glavnih udarnikov, poedini pa se sami izročujejo. Tako se je orožniškemu poveljstvu v Osijeku prijavil seljaški sin Stjepan Sikić iz Karlovača in izpovedal, da je nekaj časa hajdukoval v Čarugini četli. Ko je zdaj doznal za njegovo aretacijo, se je ustrašil sramote v domačem kraju in v eskorte, ter je sam prišel v Osijek, češ, kadar mesec vtone, gredo tudi zvezde.

Zasliševanje Čaruge prehaja na podrobnosti. Čaruga je priznava, da je hajdučil tudi v Liki. Kazalo mu je tako, da je po vsakokratnem zločinu v svojem ožjem slavonskem revirju odšel »na odidi« in da se izogne zasledovanju, v Liko, Bosno ali Dalmacijo, kjer je cenil obmorska letovišča. Nekoč je na takem intervalu v Liki izvedel, da posestnik Tomo Stanković blizu Gospića premore dolarje, ki jih je prinesel iz Amerike. Čaruga je bil s svojim sklopem hitro gotov, vzel je seboj adjutanta in ponoči opljačkal Stankovića in njegovega sina za 300 dolarjev ter 7000 Din... Ko je zaključil izpoved o tem razbojstvu, je Čaruga z značilno zamišlenostjo dostavil: »Morda je še več takih malenkosti, toda se jih ne morem nujno spomniti...«

Ko je vstopil v preiskovalno dvorano Čarugin oče, slaboten gluh starček, se je »krvoločni tiger« Čaruga zdrnil in postal ves pobit. To srečanje je pokazalo, kako tudi na največjega zločinca, ki mu ni pripisati niti sledu vesti, lahko učinkuje nenadno srečanje z borilnim roditeljem. Jovo Čaruga je ob tej priliki razodel svojemu zasliševalcu podpolkovniku Stefanoviću: »Siromak je moj oče, žrtev svoje žene, moje matere. Ta ženska izrabila vso njegovo duševno in telesno slabost in brezvestno gospodari v hiši. To je tudi eden glavnih razlogov, kar me je odgnalo s doma, da sem postal, kar sem. Ni sicer bil edini povod, toda eden glavnih.« Tako je Čaruga z eno gesto načel novo in posebno važno poglavje: Kakšni so praznopravni motivi ki so ga dovedli do toliko propalosti in bestialnosti?

Orožniško poveljstvo pričena zasliševati tudi Čarugine pajdaše. Prvi, Mate Krmpotić, 26 let star lesni delavec rodom iz Like, se je s Čarugo spoznal na žagi v Andrijevici. Čaruga ga je pridobil in potrdil za svojo četo ter ga namestil kot mesarskega pomočnika pri svojem »bratu« Marku Drezgiću v Vinokovcih. Krmpotić priznava, da je sodeloval pri treh glavnih tolovajstvih, tako tudi na gozdarskem dvorcu v Tompojevcih. O Čarugi pripoveduje, da je bil strahovit človek, neizprosni poglavar, ki so se ga bali vsi člani tople. Čaruga s smrtno kaznijo ni bil kaj prizanesljiv.

Izmed doslej prijetih Čaruginih pajdašev neče orožništvo izdati imena onega, ki je bil prijet poslednji. Niso ga še dovedli v Osijek. Ko se to zgodi in se ugotovi njegova identičnost, se bo izvedla preiskava v gotovem pravcu, da se osvetli zagonetka neke osebe, ki je s hajdukom Čarugo stala v posebno ozkih stikih, a je po njegovi aretaciji tajinstveno izginila.

Mnogo se tudi razpravlja v javnosti, komu pripada nagrada, ki jo je notranje ministrstvo v znesku 50.000 dinarjev razpisalo za Čarugino glavo. Poveljnik patrulje, ki je v Vinokovcih zajela in razkrinkala »vojnega liferanta« Nikolo Drezgića, je bil orožniški narednik Balatinac. Da je v »Drezgiću« razkrinkal dolgo iskanega Čarugo, je bil slučaj, kakor

je tudi bila Balatinčeva sreča, da je »Drezgiću« takoj odvzel samokres in tako preprečil svojo smrt. Vseeno bo nagrada najbrž prisojena naredniku Balatincu in njegovi četli, poleg tega pa so še mnoge obdane vinkovačkoga, vukovarskega in županijskega okraja volirale precejšnje vsote za nagrado prvemu strahovalcu kivoločnega tigra.

Naš ameriški poslanik v jugoslov. nasebinah

V decembru se je naš poslanik pri vladi ameriških Zedinjenih držav g. dr. Tresić-Pavičić podal na daljšo turnejo po Kaliforniji. Obiskal je številne jugoslovanske nasebine v San Franciscu, v Watsonvilleu, San Joseu, Los Angelesu, New Orleansu in drugod. Diplomatičnega predstavnika države Srbov Hrvatov in Slovencev so našli izseljenci v Ameriki povsod slavnostno dočakali in ga prijazno pozdravljali.

V San Franciscu je Tresić pričakoval nad 5000 ameriških Jugoslovencev. Na obali je bilo 60 avtomobilov, katere so krasile ameriške in jugoslovanske zastave. Sprevod je bil jako imponanten. V znak posebnega spoštovanja do našega ameriškega zastopnika ga je vodil sam policijski šef mesta San Franciscu. Na čelu sprevovala je počasi vozil avtomobil, v katerem je sedel dr. Tresić. Njemu ob strani je držalo po šest motociklov, ki so s piščalkami in sirenami zaznivali otvoritev slavnostnega sprevovala. Povorka se je vila po Market Streetu, najširši ulici na svetu. Poleg Jugoslovencev so dočakali in pozdravili našega poslanika tudi Rusi, Čehi in Poljaki ter celo nekoliko Bolgarov, ki žive v San Franciscu. Odličnega gosta je pozdravil v imenu mesta zunan Davis, ki je dr. Tresiću v znak dobrodošlosti predal mestne ključe.

Zvečer se je vršila velika proslava ujedinjenja jugoslovanskega naroda. Na tisoče naših prekomorskih rojakov je bilo navzočih. Proslavo je otvoril z nagovorom dobrovoljec Milan Kraljević. Govoril je tudi Tresić, ki je izustil besede: »Lahko pripadamo raznim strankam, priznavamo se lahko k različnim družabnim načelom, eno pa nam je in nam ostane sveto nad vse: edinstvo našega naroda in države.« Naslednji dan je dr. Tresić obiskal razne odličnike v mestu. Diniral je pri glasovitem astronomu Campbellu in sprejel je bil od rektorja »University of California«. V univerzitetni dvorani je imel Tresić predavanje o Jugoslaviji ter o političnih, gospodarskih in zunanjih vprašanjih naše domovine. Tresića so počastili različni ameriški klubi in več društev, ki tvorijo ognjišča jugoslovanske misli v San Franciscu.

Iz San Franciscu je dr. Tresić odpotoval v Watsonville v dolini Pajaro, kjer se nahaja številna in bogata jugoslovanska kolonija, katere šteje med svojimi člani največ Dalmatincev. Ti so Tresića, ki je tudi dalmatinski rojak, sprejeli zelo navdušeno in poslanik je na veliki skupščini Jugoslovencev govoril o izseljencih ter njihovih dolžnostih napram domovini. V tem mestu je doživel Tresić še sijajnejši sprejem kot v San Franciscu. Petnajst milij določ mu je šla nasproti slavnostna povorka, v kateri je bilo več godb. Parade ceremonije se je udeležilo nad sto avtomobilov. Naši emigranti so Tresića sprejemali z velikimi častmi ter so mu obljubili, da bodo skušali koristiti domovini po svojih najboljših močeh. Tresićeva turneja je uspeša prekrasno in je našega

poslanika v Ameriki prepričala, da jugoslovanskim rojakom tudi v tujini zvesto blje sree za rodno zemljo.

Dr. Josip Čerin

K današnjemu in pondeljkovemu koncertu.

Dr. Josip Čerin, danes kapelnik godbe Dravske divizije, spada med naše najbolj poštovane in marljive, a tudi najuspešnejše delavce na glasbenem polju. On je prvi organizator

rednih simfoničnih koncertov v Ljubljani. Priredil jih je že celo vrsto; v pondeljek nam bo nudil zopet onega, danes pa dirigira v Unions grandioso Dvojakovo »Stabat Mater«.

Čerin je študiral na dunajskem konservatoriju in dunajski univerzi. Angažiran je bil pozneje kot kapelnik na dvorni cerkvi in na Volksoperi na Dunaju, vmes je bil l. 1896.—98. koncertni vodja »Glasbene Matice« v Ljubljani. V desetletju 1901.—1915. je bil vojaški kapelnik na Dunaju, v Budimpešti in v Pragi, kjer si je povzdel dobil ime s svojim resnim umetniškim delom. Zlasti v Pragi je imel prvovrsten orkester, s katerim je priredil celo vrsto uspešnih umetniških koncertov v Pragi in drugih čeških mestih.

Po prevratu je bil dr. Čerin najprej kapelnik ljubljanske opere, leta 1919. pa je sestavil našo vzorno godbo Dravske divizije, ki jo uspešno vodi še danes. Dvignil jo je na tako visoko stopnjo, da prireja z njo že četrto sezono v Ljubljani redne simfonične koncerte. Pri tem pa se pridno udeležuje tudi na glasbeno literarnem polju. Spisal je znano razpravo o Trubarjevih pesmaricah, več glasbenih člankov, uredil popularno pesmarico »Glasbene Matice« itd.

Zelimo mu mnogo uspeha tudi pri bodočem delu.

Sumljive jame

Ljubljana, 16. januarja.

V Samassovi livarni zvonov so že nekaj dni pred božičnimi prazniki opazili, da je zmanjkalo iz skladišča za preki 40.000 K cina. Pod oknom so se pojavile namreč lepega dne precej globoke jame zelo sumljivega izvora. Vsakomur je postalo takoj jasno, da

so mogle nastati le na ta način, da je nekdo metal ponoči skozi okno iz skladišča težke kose cina. In res je bilo takoj ugotovljeno, da so izginili 4 veliki kosi cina, težki po 36 kg.

Sum je padel takoj na 24letnega delavca Supana, ki je bil v livarni zaposlen že nekaj mesecev, a se usodepolnega dne ni več vrnil na delo. Policija je sicer poslala svojega agenta, vendar pa ta ni mogel priti takrat do nobenega zaključka, ker ostali v zvonarni zaposleni delavci o stvari niso ničesar vedeli. Supan pa je pobegnil. Šele sedaj je prišlo na dan, da je imel Supan že takrat v Ljubljani za ukradeno blago svojega kupca. Cini je prodal že naslednje jutro in potem veseljačil po Ljubljani. Ker pa so mu postajala tla že prevroča, je pobral šila in kopita in krenil čez mejo. Baje je odšel na svoj dom na Primorsko.

Policijski organi so domnevali že takrat, da je moral nočni pičlek imeti tudi svojega pomagača. Toda to še sedaj ni pojasnjeno, tajnost pa bo najbrže že v kratkem razkrita. Supan se je namreč po nekaj tednih bivanja v inozemstvu vrnil zopet v Ljubljano in iskal novo službo. V prijateljski družbi se je malo zagovoril, oziroma preveč razgovoril in sledila je nova preiskava, ki je imela več uspeha.

Ukradeno blago so namreč našli v Ljubljani in so bile prvotne sledi popolnoma napačne. Cini je odkupil trgovca Weiss na Sv. Petra cesti in ga prodal pozneje trdniki T. Korn na Poljanski cesti. Vsa znamenja pa kažejo, da imenovani trdniki nista imela niti najmanjšega pojma, s kom imata opravka. Vendar pa so policijski organi na podlagi svojih poizvedb in izpovedb aretirancev — nekoga zidarja in dveh drugih pomagačev — aretirali tudi trgovca Weiss. Trdnika Korn je po dosedanjih ugotovitvah samo posredno zapletena v afero. Kupila je namreč blago, ne da bi kdo vedel, odkod izvira.

Glavni krivce Supan je bil na neznan način pravočasno opozorjen na pretečo nevarnost in je zopet pobegnil. Za njim je bil takoj odposlan policijski agent proti Zalogu in je upati, da je že v roki pravice.

Radč v Pešti.

Novosadski »Deutsches Volksblatt« doznava iz Budimpešte, da se tam pripravljajo kongres vseh hrvatskih emigrantov, katerega se bo udeležil tudi Radč. Se pred letom je Radč objavil emigrante s Klobučarjem in Gagliardiniem vred za »strahopetce« in »izvržke rodu«, letos mu kažejo vse avspicije, da postane njihov prvobesednik.

Najstarejša tiskarna v Jugoslaviji. »Obodska štamparija« na Cetinju, najstarejša tiskarna v Jugoslaviji, je z novim letom ustavila obratovanje. Leta 1493. je bila v tiskarni natisnjena prva knjiga, »Cetinjski oktojih«. Ohranjen je še en izvod te knjige, ki ga ima cetinjski samostan.

Velika družabna potovanja.

Zagrebsko društvo za tujski promet namerava prirediti v dobi od aprila do julija tri velika družabna potovanja. Prvo potovanje bi vodilo s Sušaka ob Jadranski obali na otok Krk; trajalo bi 10 do 14 dni. Vožnja bi oskrbel salonski parnik Jadranske paroplovne družbe. Drugo potovanje bi imelo za cilj Dalmacijo, tretje pa naj bi vodilo v Južno Srbijo do Ohrida. Za potovanje upa društvo izposlovati znižane železniške vozne cene.

Led na Donavi.

Po Donavi so se začele gromaditi kope debelega ledu, ki naraščajo s toliko silo, da ni bilo mogoče takoj ukreniti vse potrebno v varnost ladij in plovnih mostov. Pri Novem Sadu je naval ledu odtrgal dve, v Donavi vsidrani ladji in jih odgnal naprej. K sreči sta bili ladji malovredni in sta se porabljali le pri

zgradbi mostu. Medtem se je nagromadila že 1 km dolga ledena barikada, ki z ogromno silo pritiska ob stebrovje plovnega mostu. Pritisk je vedno večji in grozi nevarnost, da se most poruši, kar bi pomenilo ogromno škodo. Novosadski magistrat se je obrnil na stavbno ravnanstvo in vojaško poveljstvo za primerne ukrepe. Vojaško poveljstvo je predložilo porušenje mostu in s tem odpravo nevarnosti, nakar bi se zgradil nov pontonski most ali pa bi se adaptiral železniški. Istočasno se trudijo plomirski oddelki, da z eksplozivnimi razkomadajo ledeno gromado, kar pa vseeno ne zaleže obilo.

Dopisi

KRANJ. Prostovoljno gasilno in reševalno društvo v Kranju priredi dne 1. februarja ob 8. uri zvečer v ravnokar dograjeni dvorani Narodnega doma svojo običajno pedupstno zasedbo pod naslovom »veliki gasilski ples«. Ta prireditve je prva v imponentni stavbi Narodnega doma. Ker je čisti dobiček namenjen zgradbi novega shrambišča se pričakuje vsestransko udeležbo.

SODRAŽICA. V nedeljo dne 13. jan. se je vrtil tu »hod SLS«, za katerega so se kulikarji pripravljali tako tajno, da smo triani zvedeli zanj šele z razglasom pred cerkvijo. Takoj po razglasu so se zbirali med možmi opazke, kakor: »Kuluk so naredili, pa naj ga še odpravijo, jaz že ne grem na shodi!« Kljub slabemu razpoloženju se je nabralo v dvorani nekaj tujihovih pristašev, približno toliko pa tudi demokratov. Seveda sta bila navzoča, kakor se spodobi, tudi gg. župnik in župan. Poslanec škulj je poročal na dolgo in široko, povedal pa ni nič novega. Da opere klerikalne neuspehe, je udiral čez nasprotno stranke, posebno čez demokrate, ki imajo tukaj največ pristašev. Pozabil tudi ni stresiti svoje jeze na demokratsko časopisje, ki se brez vsake agitacije zelo siri, dočim morajo strofike za klerikalni tisk nabirati gospod kaplan v spremstvu mežurja od hiše do hiše. Posl. škulj je tudi tolažil svoje volilce glede avtonomije z motivacijo, da ima 21 tigrov v Beogradu sicer velik vpliv, vendar pa vse njihovo delo nič ne zaleže. Baharija in škuljeva samohvala je v očigled popolne klerikalne polomije poslušalce tako ozlovoljila, da se je dvorana že med njegovim govorom skoro spraznila, kar ga je tako oplahilo, da je skušal biti bolj zanimiv. Povedal je nekaj o Radčju in državni upravi. Ko je omenil, da država ne da nič za naše ceste, je takoj pripomnil Lovrenčič: »Za sokolski zlet pa imajo!« Ko je Lovrenčič neko odgovoril, da je dobila tudi Orlavska zveza pred kratkim 5000 Din, pa je takoj uhtnil ter samo še povečal škulja zaradi njegovega edinega uspeha, da je namreč postavljena baraka na postajališču Zlebič, kar pa ni samo njegova zasluga, temveč sad dolgotrajnega prizadevanja vseh zainteresiranih občin, posebno pa še okrajne organizacije JDS v Sodražici. Ko se je po nepotrebnem oglašil k besedi še g. Maršič iz Globoklj, je bil shod zaključen brez vsakega uspeha in so bili poslušalci nasprotno zelo razočarani.

IZ BIZELJSKEGA. Namesto venca na grob inž. Frana Premelca je daroval g. Boris Šepetavec, uradnik Jadranske banke v Dubrovniku 100 Din za Sokola Bizeljsko. Srčna hvala.

SLOV. BISTRICA. Kakor čujemo, je tudi občina Spodnja Poljskava sklenila dobaviti si falski električni tok in se že vrše prve priprave. — Citalniški ples dne 12. jan. je uspel nad vse pričakovano dobro. Udeležili so se ga v obilnem številu tudi zunanji gosti. Dvorano je zelo okusno okrasil g. Rovšek, naše dame pa so, kakor vedno, neumorno stregle lačnim in žejnim plesalcem.

Kulturni pregled

Mariborsko gledališče

Humperdinck: Janko in Metka.

Po vestni pripravi nam je g. operni ravnatelj Mitrovič v soboto 12. t. m. pokazal sad svojega dela. Humperdinckovo opero za mladi svet »Janko in Metka«. Z uverturo je precej wagnerjansko navdahnjena ter nas vodi v kraljestvo bajk. Orkester je izvajal delo izredno dobro, vsak posamezen član je bil na svojem mestu. Občinstvo je dopadenju nad orkestrom dalo duška z obilnim aplavzom.

Janka nam je podala ga. Mitrovičeva; priznati se mora, da je igralsko in pevsko dobro shvatila otroško dušo. Znala je s humorjem prinesiti mnogo življenja v igro. Istotako je gđ. Vladimirova svoj pevski part, ki ni ravno lahak, dobro absolvirala. Posebno nežno je zvenela večerna molitev. Obe pevki sta znali glas prilagoditi otroški primitivnosti, kar ni baš lahka naloga. Škoda, da ne razume gđ. Vladimirova šminkanja. Mladi dedič pač ni treba temnih ert na obrazu. Tudi ga. Petkova v ulogi matere Jere je zadovoljila poslušalce. Prav posebno pa je ugajal g. Govorov, ki nam je podal dobrovoljnega metlarja. Tako pevsko kot igralsko je pokazal veliki napredek, le v nastavkih ni bil še povsem siuren. Maska je bila prav primerna. Mani

je zadovoljila gđ. Savinova kot škrt. Prevelik tremolo kvart melodijsko in intonacijsko. Gđ. Lubeva mora posvetiti več pažnje jasni izgovorjavi. Drugače je ugajala. Gđ. Kogejeva je svoj organ prilagodila stari večji-hrustalki. Tudi masko je imela primerno.

Režiser g. Rasberger je s svojo režijo pokazal spretnost in pridnost. Z našimi sredstvi to pač ni lahko. Velik del uspeha gre tudi na njegov račun.

Orkester je premagoval velike težkoče. Goslaščem so visoko leže delake precej preglašile. G. Mitrovič pa je pokazal, kaj zmora dobra volja in vztrajno delo. Naj mu bo frenetični aplavz, kakršnih je naše gledališče malo doživelo, v vadoženje in vzpodbudo k nadaljnjemu delu. V.S.

Današnji koncert Glas. Matice razprodan. Današnji koncert Gl. Matice, na katerem se izvaja Dvojakova »Stabat Mater« za soli, zbor in orkester s sodelovanjem dr. Josipa Čerina kot gosa-dirigenta, opernih solistov gg. Zikove, Borove, Simenca in Betetta, muzike Dravske divizijske oblasti in pevskega zbora Glasbene Matice, je popolnoma razprodan. O tem obveščamo ujudno p. n. občinstvo ter javljamo, da bo večerna blagajna poslovala samo za prodajo koncertnih sporedov z besedilom in kratkim uvodom k skladbi.

Svetovnoznan čelist Gjuro Titačič iz Zagreba sodeluje na II. simfoničnem koncertu, katerega priredi Muzika dravske divizijske oblasti pod vodstvom dr. Čerina. Čislani, tudi v Ljubljani že znani umetnik igra na tem koncertu Saint Saenov koncert za čelo s spremljevanjem celotnega orkestra. Po daljšem presledku bo ta koncert prvi svoje vrste v našem mestu ter se dobivajo zanj vstopnice v Matični knjižarni.

Godbeni večer »Glasbenega društva« v Zagorju ob Savi. V nedeljo 13. januarja je priredilo »Godbeno društvo« v Zagorju ob Savi godbeni večer z bogatim sporedom. Tamburaški zbor je dosegel s svojim izvajanjem popoln uspeh. Višek je bila uvertura »Na pečinah«. Prijetno je iznenadilo poslušalce tudi izvajanje seksteta, ki je v razmeroma kratkem času obvladal svojo težko nalogo. Da bo orkester kmalu tak, kakor si ga želimo, za to jamčijo mladi ugovori člani, ki so na delu z voljo in navdušenjem. Nadejamo se, da bo orkester pod spretnim vodstvom g. Srečka Godna dosegel zaželjeno stopnjo. Cini prej se to zgodi, tem večje bo naše zadovoljstvo nad trudom g. kapelnika. Z.

Mladinski koncerti v Celju. Glasbena Matica v Celju je sklenila prirediti mesečna glasbena predavanja, združena s koncerti za srednješolsko mladino, ki se vršijo z velikim uspehom že v Ljubljani in po drugih mestih. Določeno so za te prireditve, ki se vršijo v Narodnem domu, nedelje od pol 11. do pol 12. ure.

Vodstvo te kulturno važne institucije je prevzel g. Karel Sanein, ravnatelj Glasbene Matice v Celju, sodelujejo pa ostali učitelji, oziroma učiteljice te šole. Za prvi mladinski koncert je na programu predavanje o klasični in moderni violinski sonati in proizvajanje Mozartove sonate a-dur, Schubertove d-dur in Griegov g-dur. Doslej se je prijavilo za te glasbene prireditve že izredno veliko število srednješolske mladine, kar služi dokaz, da pojmujemo vodstva zavodov in mladina sama veliko važnost teh predavanj in koncertov, ki naj nudijo smernice in služijo v spodbudo za nadaljnje temeljito poglobljanje na glasbenem polju.

Nezgoda violinskega virtuozu Jaroslava Kociana. Češkemu »kolinske« virtuozu Jaroslavu Kocianu, ki je ponovno koncertiral v slovenskih mestih, se je te dni med koncertom v Pragi pripetila neprijetna nezgoda. Ko je goslač stopil na oder z instrumentom v roki, se je oder podrl in Kocian je padel ter si pri padcu zvilnil mežinar na roki. K sreči je poškodba lahka in bo mogel Kocian čez par dni zopet nastopiti.

Cankarjev »Kralj na Betajnovi« v Splitu. Ivan Cankarjeva drama v treh dejanjih »Kralj na Betajnovi« se sedaj uprizarja v splitskem Narodnem gledališču, katerega vodi znani prijatelj slovenskih književnikov in izvrsten poznavalec Cankarjevih del, g. Niko Bartulović. Splitsko gledališko občinstvo je dramo sprejelo zelo prijazno. Eni izmed predstav je prisostvoval tudi pesnik

Oton Zupančič, ki preživlja sedanjizimski čas na dalmatinskih otokih.

Strokovna sodba o F. S. Vilharjevič »Novih Djalabijah«. O izdaji Vilharjevih skladb pod naslovom »Novo Djalabije« je izšla v »Sveti Ceciliji« izpod peresa prof. Fr. Dugana zelo zahvalna kritika, v kateri se hvali posebno vzorni slog Vilharjev, o katerem pravi ocenjevalec, da izvrstno pozna ljudsko grio in klavirsko tehniko. — Vilharjeve kompozicije se odlikujejo po obilnih modulacijah in harmoniji, ne da bi pri tem zapadale hipermodernizmu. Vsem pevcem in klaviristom jih priporočamo. Naroč se lahko na naslov: F. S. Vilhar, Zagreb. Gunduličeva ulica 55.

Ljubljanska drama.

Četrtek, 17. ob 15.: »Kar hočete«. Dijaška predstava.
Petek, 18.: Zaprtlo.
Sobota, 19.: »Othello«. Izv.
Nedelja, 20. ob 15.: »Mogočni prstan« Izv. Ob 20.: »Hamlet«. Izv.
Pondeljek, 21.: »Mogočni prstan«. B.

Ljubljanska opera.

Četrtek, 17.: Zaprtlo.
Petek, 18.: »Notredamski zvonar«. F.
Sobota, 19.: »Gospodski sen«. D.
Nedelja, 20.: Suzanina tajnost, Mozart's Salleri, Clanni Schleichl. Izv.
Pondeljek, 21.: Zaprtlo.

Mariborsko gledališče.

Četrtek, 17.: »Onstran življenja«. B.
Petek, 18.: »Lumpacil-vagabund«. E.

Domače vesti

KULTURNO DELO.

Genijna skrb napolnjuje koncesijonirane varuhe kulturne in estetske povzdi našega naroda. Ker knjige družbe svetega Mohorja in Fortunata tudi letos ne prekašajo prejšnjih izdanj, razven po dolgašnosti, se zdo «Slovenec» posebno vzgojne. Ne vemo, ali mu bolj ugaja zbirka citatov, ali pa življenjske svetnikov. Priznava pa «Slovenec», da je «Veliki inkvizitor» manj dolgočasen, kakor je življenje svetnikov. So ga že brali! Ker izhaja ponatista tega veleznaničnega romana baš sedaj v knjigi, je «Slovenec» reklama prav tako na mestu, kakor je bila svojočasno, ko so «gospodje» po Gorenjskem s prižigali robneli proti «Velikemu inkvizitorju», ljudje so pa šli naravnost od pridige po «Jutro», ker se je hotel vsakdo prepričati, je li «Veliki inkvizitor» res tako poluhljiliv. Razočaranje je bilo veliko. Videli so namreč, da gre za čisto enostavno ljubzensko zgodbo, kakor so običajne v romanu, samo da opisuje ta roman, na podlagi historičnih dejstev, kako so odlični cerkveni dostojanstveniki na višku svoje moči živeli, mislili in delovali. Priznavam, da niso s temi vzgledi doprinali h kulturni in estetski povzdigu. Zato pa doprinala jo sedaj. Kdor ne veruje, naj čita «Domoljub», «Straž», «Slov. gospodarja» in «Slovenca». Naučil se bo zmerjati, sumničati, lagati, natočevati, krasti čast, potvarjati resnico. Naučil se bo tudi previdnosti, kajti takšne stvari se morajo delati pod zaščito odgovornih urednikov poslancev Kremenjca, Zebota in Sušnika. Za čim najbolj uspešno kulturno in estetsko povzdigga ter politično izobrazbo je torej vsestransko skrbil. Če k temu prispevajo še «Bogoljub», «Mohorjeva družba» in «Društvo za zamorčke», bo le še bolj držalo.

M. A. C.

* Občni zbor Zveze kulturnih društev se bo vršil dne 3. februarja t. l. ob 3. popoldne v prostorih Zveze kulturnih društev, Narodni dom, I. nadst. Spored: 1.) Poročila. 2.) Volitve. 3.) Služajnosti. Včlanjena društva se pozivajo, da pošljejo delegata.

* Portret kraljice Marije za šole. Minister za prosveto je odredil, da si morajo vse šole nabaviti portret kraljice Marije, ki ga je izdelal akademski slikar Tomislav Krizman.

* Osebnost. G. inženjer Peter Krehelj je premeščen iz Hrvatske Kostajnice k sreskemu poglavarstvu v Banjaluki.

* Smrtina kosa. Včeraj je umrla v Ljubljani gosposlična Franca Mikuleva, sestra ravnateljice Hipotekarne banke, g. Ivana Mikule, ljubimica in vrla narodna dama. Pogreb bo v petek ob 4. popoldne iz Kolodvorske ulice. — V torek je umrl v drž bolnički g. Ivan Weber, zlatar v Ljubljani, izredno agilen sokolski delavec. — Pogreb bo danes ob 3. popoldne iz bolnice. Blag jima spomin, žalostim naše sožalje!

* Sprejem mladeničev v mornariško strojno šolo. Tekom tekočega januarja so bo sprejeli v mornariško strojno šolo v Djenoviču (Boka Kotorska) 75 mladeničev v starosti od 16 in pol do 19 let, ki se bodo po sprejemnem izpitu vrstili v strojno, oziroma elektriško stroko. Pouk traja 12 mesecev. Lastnorodno pisane prošnje je vlagati do 31. januarja 1924. pri komandantu strojske šole mornarice, Zelenika (Boka Kotorska). Vse nadaljnje podrobne informacije daje ljubljanski mestni vojaški urad, oziroma so razvidne iz konkurza, ki je nabit na mestnih uradnih deskah na magistratu in na bivši občinski hiši v Sp. Siki.

* Administrativna vojaška šola. Ministrstvo vojne in mornarice je ustanovilo v Beogradu administrativno vojaško šolo, v katero se bodo sprejemali novinci-dijaki, ki niso sposobni za orožje ter so kvalificirani le za pisarniško službo. Dijaki-ekonomisti, ki bodo dovršili to šolo, dosežejo lahko čin rezervnega častnika.

* Poštna zveza Maribor-Sv. Lenart. Kakor doznava «Tabor», je prišlo končno do sporazuma med avto-družbo Sv. Lenart v Slovenskih gorah ter ministrstvom pošte in brzojava na ta način, da bo družba prevažala odsele pošto za vse poštne urade, ki leže ob pregi Maribor-Sv. Lenart in ki dobivajo pošto od teh uradov, in sicer dnevno, izvenemli te nedelje. Vrše pa se še pogajanja v smeri, da bi vozil avto zjutraj takoj nazaj iz Maribora in šel popoldne zopet v Maribor, da se na ta način omogoči tudi potovanje iz Maribora.

* Nove sodne takse. Včeraj priobčeni rezultat ankete glede takse v kazenskem postopanju izpolnjuje v toliko, da znaša taksa za nikotinske priložke radi hudodelstev in pregreškov pod točko b1.) po tarifni postavki 196 ne 50, temveč sto dinarjev.

* Skladnice ručnih igric v Ljubljani. — Uprava državnih monopolov je dovolila tovarni vžigalce v Rušah pri Mariboru, da zgradi svoje skladišče tudi v Ljubljani.

* Zahvala. Vsem, ki so mi ob priliki nesodnega požara v Strniču pri Ptuju kakorkoli prišli na pomoč, se zahvaljujem najtopleje, posebno pa še g. okrajnemu glavarju dr. Otmariju Pirkmajerju za izdatno prostovoljno pomoč. Drago Bardon, višji pol. stražnik v Ljubljani.

* Težke kazni za gostilničarje. Iz Beograda javljajo, da je finančni minister

podpisal odlok, po katerem bo kaznovanih več sto gostilničarjev in kavarnarjev iz cele države, ker niso hoteli pobirati v svojih lokalih takso po 20 par, katero je ministrstvo predpisalo. Kazni znašajo po pet do dvesto tisoč dinarjev.

* Omejitve prihoda tujih delavcev. Zaradi velike brezposelnosti delavcev v Nemčiji, Avstriji in na Madžarskem se pojavlja v zadnjem času velik dotok delavskih moči v Jugoslavijo. Naše ministrstvo za socialno politiko je izdalo v zaščito domačih delavcev nov pravilnik o omejitvi prihoda tujih delavcev v Jugoslavijo.

* Letošnji kontingent za iselstvo v Ameriko izbran. Uradno se razglša, da je letošnji kontingent potnih listov za Ameriko izbran in se novi potni listi do meseca junija ne bodo več izdajali. Osebe, ki se žele iseliti, naj torej v zadevi potnega lista za severno Ameriko ne hodijo v Beograd, ker bi vsaka intervencija ostala brezuspešna.

* Dosednlost «Slovenca» radi plačilnih inšerativov ni zadovoljen, če se kaj pove o «Jadranski banki». Mi smo že ponovno izjavili, da nam ni ta zaveza nič na potu, ako izgine iz dnevnih politik in nas pusti v miru. Če smemo napadati Katoško tiskarno, ki izdaja «Slovenca», smemo napadati tudi «Jadransko», ki je izdajala «Jutr. Novosti», «Jugoslavijo», zdaj pa kot najnovejšo replikilo «Nar. Dnevnik». Kadar izgineta iz zavoda gg. Ažman in Kamenarovič in zavod opusti strankarsko politiko, bo mir. Danes pa štamo v «Slovencu» notico: «Razprava proti Ujedinjeni banki. Člani upravnega odbora so se poskrili. Beograd, 15. jan. (Izv.) Danes se je vršila pred tukanjskim trgovskim sodiščem razprava proti Ujedinjeni banki. Preiskovalni sodnik je bil predlagal, da se vsi člani upravnega odbora aretirajo zaradi goljufije. Vsalet te pretne ni bilo nobenega člana upravnega odbora k obravnavi, ampak so se vsi poskrili. Razprava danes še ni končana in se bo jutri nadaljevala. Med razpravo je prišlo mestoma do burnih prizorov, zlasti med izvajanjem dr. Olipa, ki je zastopal Ljubljansko kreditno banko. — Splošno mnenje je, da bo prišlo do prisilne poravnave, ki bo prinesla upnikom le 20 do 30 odstotkov zaupnega denarja. — Ker se ve za udeležbo Ljubljanske kreditne banke in gen. ravnatelja Tykča v upravnem odboru «Ujedinjene banke», vprašamo «Slovenca», kaj je nedosednost?

* Svarilo gostilničarjem! Prejeli smo: Danes se je primeril v nedi ljubljanski gostilni sledeči slučaj: Dva gosta prideta, zahtevata pol litra vina in nekaj jedi. Ko zahtevata račun, jima pove natakarica vsoto na pamet. Nato se ljubimica «gosta» legitimirata kot organa finančne kontrole, ki da sta odposlana v svrhu pregleda uporabe taksiranih računov. Z gostilničarjem sta napravila popis njegovega kaznjivega dejanja, radi katerega mu baje grozi obšutna kazen. ... Radovedni smo le, če vlada tudi v Zagrebu in Beogradu taka gorečnost, kot je kažejo nekateri organi baš v Ljubljani! — K isti zadevi smo prejeli iz Beograda naslednjo vest, datirano s 15. t. m.: — Finančni minister je podpisal odredbo, s katero se kaznuje nekaj stotin gostilničarjev in kavarnarjev iz vse države, ker niso v svojih lokalih uvedli nove takse 20 par za račune. Kazni so velike, in sicer od 5 do 20 tisoč dinarjev.

* Grozna železniška nesreča. Okoli 40 let stari hlapec Martin Skodnik se je nameraval te dni odpeljati z vlakom iz Slovenjgradca proti Spodnjemu Dravogradu. Ker se je vlak že pomikal, se je prijel za vrata osebnega vagona. Pri tem mu je spodletelo in nesrečno je padel pod vlak. Kolesa so mu šla čez prsa ter ga popolnoma razmesarila. Skodnik je bil seveda na mestu mrtve.

* Falsifikacija 10 dinarskih bankovcev. Kakor znano, je bilo v aferi s falsifikacijami in razpucavanjem 10 dinarskih bankovcev v Ljubljani, Zagrebu, na Rakeku in v Beogradu aretiranih 23 oseb, ki so bile vse prepepljene v Beograd. Uprava grada v Beogradu je preiskavo končala. Mestno sodišče je 11 osumljencev izpustilo iz preiskovalnega zapora, pridržani pa so v zaporu: Ignacij Zupančič kot glavni krivec in organizator, Pavel Dobrojevič iz Knina, Rudolf Zuklić iz Zadra, Ivan Brestovac iz Zagreba, Vuk Djukanović, Radomir Adamović in Sreten Nedeljković iz Beograda, Nikola Rupčić iz Zagreba, Alkoz Zornik in Jakob Čelešnik iz Ljubljane ter Marija Gabrijan iz Rakeka. Zdi se, da je družba ponarejala tudi novčani po 100 lir in da je v zadevo zapleten tudi neki Anton Godin. Policiji je ob priliki aretacij prišlo v roke za 120.000 ponarejenih dinarskih bankovcev.

* Ogenj na sodišču v Slov. Bistrici. V petek, 11. t. m. zvečer, okoli devetih, je prišlo goreti na podstrešju poslopja okrajnega sodišča v Slov. Bistrici. Vnela se je že streha in je obstojala nevarnost, da se ogenj razširi na vse poslopje. K sreči pa so ga pravočasno opazili in udarili, še predno je mogel napraviti izdatnejšo škodo. Vzrok požara je baje neprevidno ravnanje z ognjem.

* Umor v pujskem okraju. Pišejo nam: Na Placarskem vrhu v pujskem okraju se je zbrala na praznik sv. Stefana v vinotoku posestnika Karla Šešerka večja družba. Med njimi se je posebno iziralno in surovo obnašal posestnikov sin Franco Roja iz Janeževic, ki je pretil navzočim že tedaj z nožem. Ko se je druž-

ba končno vendar odpravila, se je Roja poslužil od nje in krenil sam proti domu. Na tej poti pa je bil od svojega prijatelja Jakoba Perneka iz Janeževic, s katerim je malo poprej popival, zavratno umorjen. Truplo so našli prihodnje jutro v nekem gozdičku blizu občinske ceste. Bilo je predrito od 18 obdobjev. Morilec, ki priznava svoj zločin, je bil oddan okrožnemu sodišču v Mariboru.

* Pasja steklina v kočevskem okraju se je zopet pojavila. V Zeljah je poginila pasca pod sumljivimi znaki. Ogrižla je tudi več oseb v Zeljah, Kočevju, Salki vasi in Stari cerkvi. Pet oseb je bilo prepeljanih v Pasteurjev zavod v Zagrebu.

* Znamenje pesurevelosti. Iz kamniškega okraja nam pišejo: Poveljna podlajnost med našim ljudstvom je strašna. Vlomi, tatvine, napadi in ropi so skoro na dnevnem redu. Pred kratkim so se stopili fantje v Moravah in v Šmartnem. Bilo je svedba povsod obilo težkih in lahkih poškodb. Človek se res kmalu že ne bo upal brez samokresa ponoči na cesto.

Iz Ljubljane

* Odlikovanje g. Krapeža. Društvo policijskih organov je imenovalo restavraterja g. Fran Krapeža radi velikih zaslug, ki jih ima za podpiranje strokovne organizacije polic. organov, za svojega častnega člana. S tem je tudi hotelo društvo na izrazit način čestitati g. Krapežu k njegovi 60 letnici. Deputacija omenjenega društva je g. Krapežu izročila lepo diplomu.

* Srebrna poroka. V včerajšnjem obvestilu o srebrni poroki gosp. Frana Mrovičeta s soprogo Ivano se nam je žal vrnila pomota in naj se pravilno glasi: G. Fran Mrovič, vratar glavnega kolodvora v Ljubljani...

* Kandidati za dopolnilne volitve v cenilno komisijo. Zveza trgovskih gremijev, Jugoslovanska obrtna zveza in Zveza obrtnih združenj so postavile za dopolnilno volitev v cenilno komisijo, ki se vrši v nedeljo dne 20. t. m. naslednje enotne kandidatne liste. Ljubljana mesto voli: kot člani: 1. Jelač Ivan st., trgovec in posestnik; 2. Sušnik Alojz, trgovec in posestnik; 3. Toni Josip, mesar in posestnik. Kot namestnike: 1. Rozman Ivan, čevljarški mojster in posestnik; 2. Medić Franc, trgovec; 3. K. A. Kregar, trgovec in posestnik. Ljubljana okolica voli: kot člani: 1. Zebal Franc, trgovec, posestnik in natačnik gremija za okolico v Rudniku št. 3. pri Ljubljani; 2. Tomšič Ivan, krojaški mojster in posestnik, Verd 99 pri Vrhniki; 3. Pirc Ivan, sodar, posestnik in trgovec, Dravljice št. 99 pri St. Vidu nad Ljubljano. Kot namestniki: 1. Šušteršič Jožef, posestnik, gostilničar in mlinar, Senčica št. 1 pri Medvodah; 2. Kos Ivan, mesar, gostilničar in posestnik, Vrhnika št. 190; 3. Knez Andrej, posestnik, Sučja št. 97 pri Dobrovi.

* Konjska nezgoda na Marjitem trgu. Včeraj popoldne se je nabrala na mostu pred Prešernovim spomenikom v Ljubljani velika gruča radovednežev, ki so opazovali reševalno akcijo pri konju, ki je med Prešernovim spomenikom in Ljubljano vozil mestni voz s snegom tako nesrečno, da mu je zdrknila ena noga čez škarpno proti Ljubljani, na kar se je nesrečno živinče zavalilo po tleh tako, da je bil tudi promet z električno cestno železnico za kratek čas prekinjen. Dobri ljudje so staremu in izmozganemu konjčku kmalu pomagali na noge. Ni izključeno, da je kljuje ponesrečilo zato, ker je na obe očesi slep. Njegov lastnik je, kakor so trdili očividci nezgode, občinski oče Moser, ki očitno daje mestni občini v službo le «boljše» svoje konje.

* Nezvesti hlapec. Franc Meglič, hlapec pri tvrdki Černe v Linhartovi ulici si je ob priliki nalaganja premoga pri tvrdki Petrič na Dovozi cesti pri lastil eno vrečo premoga preveč, katerega je medpotoma prodal neki stranki za 31 dinarjev. Pozneje so prišli na njegovo tatvino in je bil Meglič radi «postranskih» kupčij aretiran.

* Izredni občni zbor «Narodne galerije» se vrši 31. januarja ob petih v prostorih «Narodne galerije» v Kreslici. Člane prosimo, da vpošljejo letno članarino.

Iz Maribora

* Zagonetna smrt v Mariboru. — Včeraj zjutraj bi se morala nastavljenka protituberkulozne lige v Mariboru gospa Kranje odpeljati z otroci na jug. Ker pa je ob določenih urah ni bilo, so jo šli iskat na stanovanje oskrbovališča, kjer je začasno stanovala. Vrata so bila zaklenjena. Ker se na klice ni nihče oglašil, so vrata siloma odprli in našli Kranjevo na tleh mrtvo zastrupljeno s plinom, katerega je bila soba polna. Ni še jasno, se je li Kranjeva sama zastrupila ali se je ponesrečila. Čudno je, da je bila že popolnoma oblečena in torej pripravljena za odhod. Umrla je živela ločena od moža. Preiskava je v teku.

* Iz mariborske delavnice južne železnice. Državna uprava južne železnice je vpeljala mesto dosedanjega 14 dnevnega izplačevanja med mesečno izplačevanje, proti čemur se je prizadevalo delavstvo energično uprlo. Vodja delavnice se je nato z državno upravo dogovoril, da bodo delavci sicer dobivali še v naprej 14 dnevno denar, obrečevalo pa se bo mesečno. Toda tudi ta dogovor je ostal le pri obljubi, ker uprava zelo slabo funkcionira. Te dni je na primer v delavnici zmanjkalo lignita, brez katerega ne morejo izgotoviti nobenega orodja.

Iz Celja

* Srbaka pravoslavna cerkevna občina v Celju priredi dne 26. in 27. t. m. v korist zidanja svoje cerkve «Svetosavsko besedo» s sledečim vzporedom: Dne 26. jan. ob 21. uri v veliki dvorani hotela Uniona koncert s plesom. — Pri koncertu sodelujejo mariborski vojaški simfončni orkester, koncertna in operna pevka ga. Pavla Lovšćeva in violinski virtuos gosp. Karol Sancin, ravnatelj Glasbene Matice v Celju. Dne 27. jan. ob 11. uri je v veliki dvorani Narodnega doma proslava Sv. Save, na katero so vabljeni vsi zastopniki civilnih in vojaških oblasti ter vsa celjska društva.

* Pomanjkanje tobaka v Celju. — Pred par dnevi smo poročali, da primanjkuje v Celju že delj časa razne vrste tobaka. Krivda leži v tem, da še do danes ni določen glavni zalagatelj. O vzrokih zaenkrat molčimo, morali pa bomo izpregovoriti odločno besedo, ako bi se skušalo to vprašanje rešiti iz zgolj partizanskih vidikov. Smo mnenja, da mora dobiti glavno zalogo na vsak način invalid, ki si boče poštenim potom ohraniti svojo eksistenco. Vsalet zavlačevanja oddaje glavne zaloge se importirajo zadnje dni v Celje razne vrste cigaret iz Avstrije, ker po zaslugi kompetentnih oblasti ni mogoče dobiti domačega pridelka. Ali služi to morda korist in ugledu države?

* Krajevna borza dela v Celju. — Občinski zastop je izrekel svoj čas na predlog delavske organizacije v Celju svojo pripravljenost, da pospeši ustanovitve tega urada v Celju. Sklenil je tudi, da vzdržuje na občinske stroške lokal. Kakor se pa sedaj poroča, državna oblast ni pritrdila temu predlogu vsled česar je krajevna ustanovitev borze dela onemogočena.

Iz Primorja

* Preuredba sodnih okrajev na Gorškem. «Gazzetta Ufficiale» je objavila kr. odlok, s katerim se izvršuje preuredba sodnih okrajev v naši deželi. Odlok odreja: 1.) Idrijski, bovški, kanalski in tolnski sodni okraj se združijo v en sodni okraj s središčem v Idriji; 2.) ravno tako gradiški in krminski okraj s središčem v Gradiški; 3.) ajdovski in koimenski s središčem v Ajdovščini; k temu okraju se priključijo tudi vse občine gorškega sodnega okraja razen Gorice in Ločnika, ki ostaneta v sedanjem sodnem okraju gorškem; 5.) postojnski in senožeški sodni okraj se združijo v en okraj s središčem v Postojni; 6.) občine Podgrad, Jelšane in Materija se ločijo od bistriškega sodnega okraja in se združijo v poseben sodni okraj s središčem v Podgradu.

* Zalostne razmere v Juljski Krajini. V Juljski Krajini, zlasti na Vipavskem, na Krasu in v Brdih se nahaja naše ljudstvo v težkem položaju. Ker ljudje ne morejo več živeti, jemljejo v roko popotno palico in so se začeli izseljevati v Ameriko, drugi pa gredo v francoske rudnike. Dekleta se podajajo v Aleksandrijo, iskat si tamkaj boljšo bodočnost. Težke razmere gonijo naš živeli z rodni tal v tujino.

Sodišče

* Dva živahna mladeniča ali prekinjena serena. Dogodi se včasih, da v polnu začuje bližajto se godbo kitar, mandolin in drugih južnih glasbil; nenkrat se vstavijo — svedba pod oknom oboževane lepote — in vzdignejo se nosajoči glasovi, z namenom, da se združijo v spev: podoknica! Naša zgodba sicer ni bila tako romantična, vendar pa ni manj «pretresljiva» za neprosto voljnega udeleženca v paznikovi osebi. Dva zaljubljena mladeniča sta trkala na okno lepih mladen in jim zapela svoja čustva. Fer pa je zlobno naključje hotelo, da je trkanje vzbudilo paznika, kateremu podoknica ni bila namenjena, sta bila neuslišana prepovedana. Pa to še ni bilo dosti: pritekla sta naravnost v roke nekemu drugemu, službe prostemu pazniku. Ker sta se med begom nespodljivo izražala o paznikih v splošnem, se je motakar čutil užaljenega ter ju napodil s palico. Živahna mladeniča pa sta ga premagala, vrgla po tleh — naenkrat so se pojavili še trije nič manj podjetni ponočnjaki — in udri po pazniku! Začelo je frčati kamenje, ki je nesrečnemu pazniku prebilo kožo pod očesom. Sel je v bolnico — no in zdaj je bil pa že kaznovan z globo 25 Din, mladeniča pa vsak po 100 Din.

* Kurja smrt. Marija Pustoslavšek, 18-letna delavka pri zidarjih v Trbovljah, je v družbi svojega 13 letnega, katerega pa ni bilo mogoče doleteti izslediti, ker se skriva najbliž vod napačnim

Kino, Ljubljanski dvor
predvaja elegantno društveno dramo
Noč karnevala
v glavni uloži
Natalie Kovanko
17., 18. in 19. januarja

imenom, ukradla 56 kg slanina. Ker se ji je zahotelo po kurji pečenki, je na več krajih trboveljskega in zagorskega okraja izmaknila v družbi svojega 13-letnega brata kokoši, dokler je ni zasačila roka pravice. Okrožno sodišče v Celju ji je priznalo za to 3 mesece poostrelega zapora.

* Cerkveni tat. V noči od 3. na 4. novembra 1923. je izginilo iz župne cerkve v Braslovčah več perila in pa neznana vsota iz nabiralnika. Kot osumljenega je ustavilo orožništvo dne 20. nov. mizarja Fr. Reemana, ki se je najprej izgovarjal, da je pri njem najdeno perilo pobral ob potoku, nato pa trdil, da ga je kupil od nepoznanega človeka. Ker pa je okrožno sodišče v Celju bilo drugega naziranja, ga je obsodilo na 3 mesece poostreje ječe.

* Ljubimiv gost. Četokrat se pripeti, da skuša prebrisan gost zamolčati vsaj del zaužite kapljice. Da pa bi pri tem tako energično nastopil, kot se je zadnjič nekje dogodilo, se redkeje duje. Pod jeten možakar je namreč na plačih opomin vzdignil roko in sluhajočo natakario z nerahlim poudarkom pobotal po glavi in ji zraven še prisodil kopico čednostnih nazivov, ki pa nikakor niso imeli zaželjenega uspeha. Zgovorna mladenka se je obrnila na sodišče ter kategorično izjavila, da nikomur ne dovolji roke položiti na njeno «truplo», kakor se je »netno izrazil. Ker je skesani oboževalec po pobilnem seznanju z obtožnico zahteval še zaslišanje gostilničarja, se je razprava prelozila.

* Poneverba. Pred celjskim okrožnim sodiščem je stal dne 12. jan. Joger Josip 32-letni hlapec iz Prihove pri Nazarjih. Ko je dne 20. dec. 1923. peljal dvoprezniki voz lesa svojega gospodarja Pražnika na postajo v Refico ob Paki, mu je izročil Ljudevit Veninšek gotovine 3477 Din in dva tovarna lista, da bi jih izročil tamkajšnjemu postajnaedniku. Obtoženeec je pa pustil konja pred neko gostilno in Letušu ter pobegnil z denarjem proti Sošanju. Ko ga je zasačila prihodnja iz orožniške patrulje, je bil od ukradenega denarja od pet do glave na novo oblečen. Živel je ta kratek čas tudi zelo razkošno. Za svoj izlet je dobil 4 mesece poostreje ječe.

* Na kolo je prežal Pahor Mirko, 26-letni čevljar v Refici ob Paki. Dne 23. septembra se je vršila v Braslovčah veselica požarne brambo. Nekdo je postavil svoje kolo v bližino veselišnega prostora, katero si je obdolženec hotel «izposoditi» ob 3. uri zjutraj. Orožniška patrulja pa ga je ustavila in posedila takoj na varno. Okrožno sodišče v Celju mu je priznalo v odškodnino preprečenega veselja še tri tedne poostrelega zapora.

* Komunistični tihotapec. Meseca avgusta je bil ključavničar Franc Wankmüller iz Kamnika na počitnicah v Vuzenici v Dravski dolini. Dneve počitka je uporabljal s tem, da je v tihotapljal iz Eibiswalda preko meje v marenberskem okraju komunistične brošure in jih nato iz Vuzenice ekspediral naprej po Jugoslaviji. Prevažal mu jih je neki Vrhnjak, ki je služil tudi pri kraljevi gardi. Vnetega agitatorja so zasačili, ko je postal v Zalog dva zaboja zelenih brošur «Akcion program crvene internacionale». Vsa manipulacija pa se je vršila strog tajno in skrivnostno. V Zalogi sta prišla k naslovnikarji Mehle po knjige dva neznanca. Wankmüller je na razpravi pred mariborskim sodiščem odločno znikal, da bi bil komunist, čeprav je končaval svoja pisma prijateljem z: «Živela svetovna revolucija in diktatura proletarijata». Pravi, da je le socialist. Politično se sploh ne udeležuje, ampak samo v strokovnem gibanju. S tihotapljenjem knjig si je hotel med počitnicami le nekaj priložiti in ni niti vedel, da so brošure komunistične. Kazenski senat ga je obsodil po § 2 v zaščiti države na pet mesecev težke ječe, vteval trimesečni preiskovalni zapor.

Vremensko poročilo

Ljubljana 16. januarja 1924.

Ljubljana 806 nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblakost 0-10	Padavine mm
Ljubljana	7.	763	-2.8	sev. zapad	sneg	0.1
Ljubljana	14.	763.3	-1.8	vzhod	—	—
Ljubljana	21.	763.6	-0.8	sev. zapad	—	—
Zagreb	7.	763.6	-3.0	vzhod	oblačno	0.1
Beograd	7.	763.8	-3.0	—	sneg	0.1
Dunaj	7.	760.2	-6.0	jug. vzh.	oblačno	—
Praga	7.	761.7	-7.0	vzhod	—	—
Inmost	7.	758.6	-6.0	zapad	—	—

V Ljubljani barometer nest. temper. vlaga. Soluce vzhaja ob 7.40, zahaja ob 16.40

Dunajsko vremensko poročilo. Vremenska napoved za 17. t. m. Pri vzhodnih in deloma južnovzhodnih vetrovih bo mrzaj trajal dalje. Večinoma bo nejasno. Mogoče bo padlo malo snega.

Iz življenja in sveta

Nevaren istrski bandit v rokah tržaške policije

MLADOST BREZ VZGOJE IN DELOMRZNOST OBLIKUJETA POZNEJŠEJO ZLOČINCA. — POTEPUŠKA ODISEJADA. — AMNESTIJA SAMO NOVA PRILIKOVNOST ZA NADALJEVANJE IZPRIJENEGA ŽIVLJENJA. — DVAKRATNI POBEG IZ JEČE. — MASKIRAN VOJAK, MOSKI IN ŽENSKA POD ENIM KRILOM. — ZADNJI ROP. — ARETACIJA V KINU MED PREDVAJANJEM PUSTOLOVSKEGA FILMA.

V istrskem delu primorskih krajev je bil že dolgo časa strah in trepet ljudi bandit Collarig. Rodil se je aprila meseca leta 1900 v Pulju, a ima za seboj naravnost pravičljive preteklosti. Roditelji so ga za znanca jemali. Pohajal je ljudsko šolo (seveda nepravilno), in ko je zadoščil šolski obveznosti, so ga starši izročili nekemu mesarju, kjer so želeli, da se izuči v mojstrovem poklicu. Toda Collarigu ni dilašo delo. Bil je nagnjen k pohajstvu že po svoji naravi. L. 1915 je izgubil starše in tedaj je začela nova doba njegovega življenja. Šel je na doberdobsko planoto, kjer je pomagal pri kopanju avstrijskih jarkov za vojaške operacije proti Italiji. Toda delati je moral pod nadzorstvom, kar nikakor ni prišlo njegovi divji naravi. Nekega dne je zbežal in se jel potepati križem Avstrije. Hodil je po raznih krajih, prekorajčil je tudi nemško mejo in nabiral izkustva za svoj bodoči poklic. Tudi Madžarsko je prepotoval na ta način. Leta 1917. je prišel v Lipnico, kjer je nekaj ukradel. Bil je aretiran in obsojen na pet let težke ječe. Ta čas bi bil moral presedeti v mariborskih zaporih; baš tedaj pa je izšla amnestija za zločince in njene prizanesljivosti je bil deležen tudi Collarig. Vrnil se je v Puljo, kjer je stopil v službo pri nekem mesarju. Njegova kri pa mu ni dala miru in nekega dne je zopet izvršil tatvino. Dejanje je prišlo na dan in mož je bil obsojen na 22 mesecev zapora.

Kazen je nastopil, toda že 2. maja 1921 je pobegnil iz ječe v Rovinju. Ušel je prav lahko. Vdnil si je namreč pri kuharju za pomočnika ter je pomagal pripravljati hrano za jetniško zalego. V kuhinji je imel priložnost, da si nabavi različna sredstva, ki bi mu utegnili služiti pri pobegu. Prilastil si je vrh in nekega dne je prišel na okno v kuhinji ter se je po nji spustil na tla. Da bi ga ljudje ne spoznali, se je preoblekel v ardit. Z arditso čepico na glavi se je lažje potikal po Italiji ter se ga ni upal nadlegovati nihče. Nekega dne je spoznal, da je slednjič vendarle izkustva. Streljala je nanj in dasi je tudi oddal nanjo par strelcev, se je končno vendar moral vdati ter je prišel v roke karabinerjem, ki so ga odpeljali s sabo. Zaprl so ga, toda Collarigu se je posrečilo utiti tudi to pot. Tekom dveh mesecev si je nabavil vetrihe, s katerimi je odprl vrata svoje ječe. Mimo službojočega ječarja je šel kakor da mu je postal previdnejši in se ni hotel dolgo potepati po Pulju, marveč je zbežal v Trst. Tu je oblekel črno komunistično srajco, radi česar ga je zopet prišla roka pravice. Ko ga je aretirali karabinerji, ki ga je izvolil je Collarig potegnil samokres ter je orožnika usmrtil. Potem je zopet izginil. Klátil se je po Julijski Krajini in po Italiji. Sklenil je tudi prijateljstvo z nekim dekletom ter se je hotel poročiti. Njeni starši pa niso hoteli privoliti v to zvezo. Dekle ga je ostavilo. Collarig se je radi tega sklenil maščevati in je začel svojo bivšo ljubico zalezovati. Nekega dne je srečal v družbi nekega moškega. Izrazil je priložnost in začel na oba streljati. Ranil je nalakho svojo bivšo nevesto in zopet zbežal, da ne bi prišel v roke policiji. Potepal se je od kraja do kraja ter začel živeti pravočrtno banditsko življenje. Napadal je ljudi in ropal njihovo imovino. Previdno se je ogibal morebitnim srečanjem z redarstvenimi organi. Nastanil se je v Pulju, ktero si je izbral za svoje roparsko gnezdo ter je začel uporabljati

vse mogoče trike, da ne bi zopet prišel pod ključ. V to svrhu se je posluževal posebno preoblačenja. Najraje je oblečel vojaško obleko, v kateri se je najlažje kretal. Pojavil se je zdaj kot orožnik, zdaj kot preprost vojak, zdaj kot oficir. Maskiral se je znal izmenično. Parkrat se je preoblekel v žensko. Metamorfoza se mu je tako posrečila, da so mu pričeli dvoriti moški. Preoblečen v žensko je zahajal tudi v gledališče. Nekega se mu je pripetilo, da je na ta način prišel v dotiko z dvema policijskima agentoma. A s svojo spretnostjo se je tudi tu izrežal iz zadrage.

V Pulju je imel zadnje čase prav nemirno življenje. Čutil je, da mu gori pod nogami. Sklenil je torej, da se za nekaj časa umakne. Za pribežališče si je izbral Trst. Poznal ga je dobro in se mu ni bilo bati, da bi ga izsledilo oko javnega reda. Morebiti bi še danes pohajkoval po Trstu, da ga ni stara strast tako hitro speljala v družbo sumljivih tovarišev. 11. t. m. je policija aretirala dvojico njegovih poklicnih prijateljev in tako je prišlo na dan, da je Collarig v Trstu. Policija se je spravila na delo.

Collarigu je medtem pošel tudi denar. Pred par dnevi je imel samo še 20 lir v žepu. Iztikati je začel za novo priliko in se je končno odločil, da oropa trgovino neke Karoline Reliar. Prežal je na ugoden trenutek. Vdrl je z dvema tovaršema za njo ter jo udaril s svincem po glavi. Ženska se je onesvestila. Collarig je pobral denar, ki ga je imela pri sebi in se je odstranil.

Po tem dogodku je oko postave postalo še boljše na opasnega bandita. Varnostne postaje so konsignirale svoje agente in orožništvo in policija je začela iskati moža. Izsledila ga je na nekajem trgu Barriera, v kinematografu »Reclame«. V kinu se je predvajal film kriminalne vsebine »Pobeg Johna Sana« in »Otok pustolovščin«. Collarig se je očividno zanimal za tako »duševno« hrano in je z zanimanjem sledil predstavi. Medtem pa se je njegova usoda že pečatila. Nekdo je moža spoznal ter hitro naznanil orožnikom, da je Collarig v kinu pri predstavi. Policijskim organom je začelo utripati srce močno kakor že dolgo ne. Vedeli so, da je aretacija zelo opasno delo. Poslali so na izvid najprej redarskega častnika v spremstvu enega orožnika.

Častnik je smuknil v dvorano neopazeno med predstavo. Počakal je, da je nastopila pavza. Pri luči je začel iskati Collariga z očmi. Uzl je njegovi sliki v policijskem albumu sličen obraz na neki klopi. Bandit je sedel razkoračen in je držal eno roko v žepu. Ko je ugotovil identiteto Collariga, se je častnik zopet v temi odstranil iz dvorane, obvestil je par mož od policije, da je bandit res v kinu in je z njimi stopil v dvorano. Bilo je temno, na platnu so migljale slike, menjavali so se prizori... Tedaj je nekdo položil roko na banditovo ramo. Bil je orožniški častnik. Collarig je skočil pokonci z namenom, da se upre, toda je že zamudil pravi trenutek: deset krepkih rok ga je pograbilo ter ga vrglo na tla. Borba z njim ni bila lahka; Collarig je namreč robusen kakor bik. Na tleh ležeč je hotel izvreči samokres iz žepa, da bi ustrelil na orožnike, a prehitel ga je častnik, ki je ustrelil proti njegovim nogam. Prestašena množica v kinu se je začela dvigati s sedežev in rjuht. Lotila se je je panika, ker ni vedela, kaj se godi okoli nje. Tu je pojasnil častnik, da se vrši aretacija Collariga. Enoglasen sah-

se je izvil ljudem iz prsi. Collarig pa je medtem brcal okoli sebe z rokami in nogami ter grizel z zobmi kakor besen. Orožniki so ga na njem kleče zvezali, naložili so ga na avtomobil in z njim oddrli na stražnico. Še pred so mu oddrli orožje in municijo, katero je nosil pri sebi: ročno granato avstrijskega tipa, veliko pištolo-repetirko tipa »Steyr« in usnat pas s sto naboji. Poleg tega se je našla pri Collarigu jeklena ura, zlata veržica in znaten znesek denarja. V listnici so bili važni dokumenti, ki bodo izvrstno služili policijski oblasti pri raziskovanju zadnjih Collarigovih tatvin in ropov.

Bandit Collarig je komaj 24 let star, robustne postave in hladnokrven. Svojih dejanj ne obžaluje, pač pa se kesa, da je prišel živ v roke pravice, ki mu sedaj gotovo ne bo dala svobodno dihati kakor se je zgodilo parkrat v preteklosti.

Benito Mussolini

Benito Mussolini zabeležuje to dni enega največjih svojih uspehov. Kar se ni posrečilo nobenemu njegovih prednikov na stolu italijanskega ministrskega predsednika, se je posrečilo njemu: jugoslovensko-italijanski sporazum je perfekten. Ali je bila to ravno njegova in samo njegova zasluga, je vprašanje, ki je danes še zavi-

to v precej gosti megli nezvestnosti; toda italijanski in italiji prijazni tisk ga slavi že danes kot moža, ki je z odločno, samo njemu lastno kretnjo dal mir in z njim nov ustroj osrednji in celo tudi vzhodni Evropi. Vederemo!

Benito Mussolini — globoka zarez preko čela razodeva njegov značaj — razposajen otrok, kateremu ne očetova ne učiteljeva šiba ni mogla vcepiti samozatajevanja in pokorščine; dijak, ki ni poznal discipline; učitelj, ki je skakal čez vse opice; socialisti najstajšega revolucionarnega Marxovega kova, ki je moral bežati izpod krempljev laškega vladnega reakcionarstva v Svico, kjer se je preživljal kot zidarji podajal in so ga celo zaprli kot brezposelnega postopaka in ga izgnali; prvak socializma poleg starih tvrdk Trevesa in Turattija; glavni urednik glavnega socialističnega glasila, milanskega »Avantijsa«; v vojni ne samo »sobojevnik«, temveč tudi največji propagandist za vojno; po vojni ustanovitelj in lastnik skrajno nacionalističnega »Popolo d'Italia«; organizator fašizma; republikanec; monarhist; revolucionar; ministrski predsednik, a danes — diktator Italije!

Prijatelj in zaveznik Jugoslavije —?

? Ali ste že poslali na-ročnino za „Jutro“?

Obleka dela ljudi

V teh besedah je skrita velika modrost. Te besede so ključ do gotovih aktivnosti človeškega življenja, ki jih modri ljudi čestokrat ne umejo. Nudijo nam edino sredstvo, da dosežemo srečo, po kateri hrepeni večina človeštva. Norel so tisti, ki verujejo trditvam, da nas samo reenične zasluge, ljubezen do domovine, poštenost in krepkosti osrečujejo in dvigajo do slave. S kakšno neodgovornostjo in kako kruto so doslej postopali z nami učitelji, ki so nas učili moralno živeti! Čemu nam treba teh bolestin prizadevanj? Obleka, dobro premišljena in ukrojena obleka, stoji nad zaslugami, poštenostjo in domovinsko ljubeznijo!

Dandanes ni v obeh ljudi nič tako smešno kot poštenjak v slabi ali zaničarni obleki. Koliko časa se mora boriti z lakoto in zaničevanjem, dokler se ne povzpe tako daleč, da sme občevati z ljudmi, ki so skrbno oblečeni. Bolestni trudi, da izpolni svoje dolžnosti, ga v trideset letih ne dovedo do spoštovanja kakršnega bi si v lepi obleki lahko pridobil v 24 urah.

Predstavimo si Obleka, ki si v svojem zastarelem oblačilu drzne stopiti v odlično družbo. Srečen je, ako ga vratar ne zavrne že pri prvem koraku. Ako se vsili do predsobe, se mora preriti skozi vrsto slug, od katerih ga nekateri posmehljivo pogledujejo, drugi pa bi ga najraje odgnali. Ko vpraša po gospodarju, mu kar nočejo odgovoriti. Vsem je takorekoč na poti. Ko se prične dovolj daleč, mu povedo, da ima gospod družbo in da danes ne sprejema...

«Pa bi vendar bilo mogoče...?»
«Izključeno! Gospod je preveč zaposlen. Pridite jutri!»

In tako stoji kreposten, pošten učenjak katerega življenje je odlično z zaslugami za človeštvo neustičan. Tako stoji pravilni rodoljub! Obleka mu je poirila vse zasluge. Sramežljivo se mora spizlati k vratom in se odstraniti.

Tedaj pride nova postava. Služničad se zgane, vse hiti odpirati in spremljati. Sluga pridrvi v gospodov kabinet, menja se s posetnic, gospod hiti naproti... Komu? Noremu, ki je prihitel po stopnicah in čigar telovnika se še drži krojačev nepravilni račun. Njegova glava, kakorkoli prazna, uživa občudovanje, ker je lepo prazna. Njegov okus obstoji v ličnem klanjanju. Srce mu je zlobno, kolikor mu je dopušča prirojena neumnost. Uši se ni ničesar, s čemur bi mogel koristiti domovini in človeštvo. On samo objublja, sprejema miloščno, slepari, žvižga na ves svet, igra srečno ali nesrečno — — — in gospod, ki ga sprejema, je vesel tega poseta...

Pošteni mož pa je popolnoma pozabljen, in le sreča je sanj, ako odnese zdravo kožo iz častivrednega doma gospoda imenitnika. Prav mu je norec, zakaj pa nima rajši lepše obleke in manj zaslug!

Svet se pač pusti varati. Zato mu delamo krivico trdeč, da ne priznava in spoštuje zaslužnih mož ter njihovih del. Moramo mu pač odpreti oči z zunanjim bleškom. Saj svet ni kriv, da se velik duh odene v slabo oblačilo! Svet je gledališki oder, na katerem veljajo za kneze oni, ki so kneže oblečeni. Ljudje nimajo potrpljenja, da bi počakali do konca igre...

Preden zaključimo te vrstice, naj omenimo še potrebnost izpremembe našega pozdravljanja! Z ozirom na pomembnost obleke se bomo morali pač drugače pozdravljati nego doslej. Ko bomo srečali gospoda, ki ga spoštujemo zaradi njegovega videza, mu porečemo: »Gospod, čast mi je, da se najgloblje priklonim vašemu odličnemu telovniku!« — Drugič: »Priporočam se milostni zaščiti vaše nove obleke!« — »Domovina občuduje vaše razkošne našikel!« — »Nebo naj ohrani vašo častno suknjo še mnogo let!« —

Oj zlati čas krojačem našim pridel!

× **Habsburška krona — nogometno sredstvo.** Karel Zadnji je, ko je bežal z Avstrije, odnesel s seboj tudi cesarsko krono, ki mu je v tridih tedih pomagala do novih denarnih virov. V priganstvu je imel iz dragocene krone dragulj za draguljem ter jih prodajal. Meštarske posle je pri teh poslih opravil znan »baron« Steiner, ki je radi goljufivih manipulacij imel pozneje opraviti s švicarskimi sodišči. Steiner si je pridržal habsburško krono. O tem poročajo listi sledečo vest: Silvestrsko noč je »baron« Steiner lani prebil v nekem čurškem zabavišču. Pil je pozno v noč in ko se ga je pošteno natikal, je velel prinesiti s svojega stanovanja habsburško krono. Pijan do onemoglosti jo je najprej posadil na glavo sebi, zatem pa je kronal svoje prijatelje, ki so tudi bili vinjeni. Zabava je končala z nogometnim bojem, pri katerem je služila mesto žoge habsburška krona. Ta dogodek je izzval veliko indignacijo v krogih habsburških privržencev in simpatizerjev, ki iščejo sedaj način, kako bi se dalo uvesti proti Steinerju postopanje radi razžaljenja časti.

× **Letošnja ekspedicija na Mont Everest.** Po poročilih angleških listov so priprave za novo ekspedicijo na najvišji vrh sveta, na Gavrizankar ali Mount Everest, še skoro gotove. Vodil jo bo kakor predlanski general Bruce, s katerim bo šlo na drzni poskus še 8 drugih Angležev. Pri opremljenosti ekspedicije so upoštevali seveda vse izkušnje zadnje ekspedicije.

× **Najkrajša imena.** Leta 1907 je služil v francoskem artiljerijskem regimentu vojak, ki je imel, lahko bi rekli najkrajše ime na svetu. Pisal se je namreč Efg. Njegov stotnik ga je večkrat opominjal, naj si ne dovoljuje z njim nikake šale, ko mu je Efg povedal svoje ime, in šele ko je pogledal v vojakove listine, se je prepirčal, da se njegovo ime res tako glasi. Vendar imajo v Franciji še več takih imen. Tako stane v predmestju Pariza vinski trgovec O; v Normandiji pa je živeča rodbina U; ki je imela svoj čas celo grofovski naslov. Pariški adresar zaznamuje baje pet oseb, čigar rodbinska imena obstojajo iz ene same črke.

× **Najmanjši narodci na svetu.** Sovjetska vlada je dala izvesti ljudsko štetje malih plemen, ki so na skrajnem severu evropske Rusije in v Sibiriji. Pri tem se je pokazalo, da šteje neke plemo, ki prebiva v dolini reke Usure, takozv. Solonci, samo petnajst duš. V celem je v severni Rusiji 85 narodčev, od katerih šteje največji Tunguzi 8846 duš.

× **Kitajska vzgoja.** Na Kitajskem je učitelj poleg pouka daga tudi naloga, da svoje učence vzgaja. Zato jih mora vedno navajati k lepemu vedenju in dvorljivosti. V branju jih poučuje takole: učenci z učiteljem vred odpro knjigo. Učitelj prične brati, učenci nepremično zro v knjigo in s prsti kazajo slede besedam. Ko učitelj tako prebere eno vrsto, jo učenci tako dolgo ponavljajo, da se jim izgovorjava vsake posamezne črke natančno vtisne v spomin in lahko vso vrsto še enkrat prečitajo seveda to pot sami in brez učiteljeve pomoči. Potem se morajo prebrano učiti na pamet. To delajo na ta način, da vsak svojo nalogo v splošnem vpitju prebira, dokler si je ne zapomni. Kdor je z nalogo gotov, gre k učitelju, položi svojo knjigo preden na mizo, se obrne in pove svojo nalogo na izust. Nato preidejo k naslednji vrsti in tako naprej, dokler se ne nauče cele knjige. Razen branja poučujejo učitelji v začetnih šolah tudi pianje. Učitelj ukaže učencem prijeti najprej s preprostimi črtami in najenostavnejšimi črkami, dokler se učenci s pomočjo dolgotrajne vaje ne nauče težjih, sestavljenih črk. Ta pouk jim olajša s tem, da razdeli med nje po 1 izvod litografirane lekcije za dotično uro. Učence položijo litografirani izvod pod svoj tanki pisalni papir, ki se skozen dobro razločijo s tušem litografirane črke, ter črke natančno po njih posnema s svojim kitajskim čopičem, ki nadomešča naše pero.

Masarykova študija o Rusiji

Pred nekaj tedni je izšel v založbi Nakladnega oddela Jugosl. Novin D. D. I. zvezek Masarykovega dela: »Rusija in Evropa«. Hrvatski prevod enega najtemeljitejših Masarykovih del je bil potreben, ker so češke knjige vsled valutne razlike težko dostopne in bi si le redkokdo lahko nabavil Masarykov spis v češčini. Tako pa je knjigi odprta široka pot med naše razumnike.

Knjiga je razdeljena na dva dela. Prvi je posvečen problemom ruske socialne in religiozne filozofije, drugi pa prinaša nekaj slik za rusko filozofijo zgodovine in vere. Prvi del je zgodovinski; s širokimi potezami nam avtor slika razvoj ruskega mišljenja in socialnega življenja od Kijevske Stare Rusije do novjših dni. Masaryk je izborni analitik; večje kakor kemik razdeljuje zamotane sociološke in religiozne pojave, ki so oblikovali strukturo prejšnje Rusije. Rusko življenje mu nudi nešteto svojevrstnih pojavov, ki bi manj pozitivnega raziskovalca zanesli v brezbrežne sfere; toda Masaryk si nikjer ne pusti za temneti jasnega pogleda in se odsunil s poti, ki nosi markacijo znanstvene objektivnosti. To in pa preglednost ter točno določeno stališče najbolje

označuje Masarykova dela, zlasti pa še spis »Rusija in Evropa«. Tako nas v uvodu popelje v ruski samostan in nas seznani z meništvom. Ruski manastir in angleška tovarna — to sta dva popolnoma nasprotna tečaja evropskega razvoja. Toda če hočete Rusijo razumeti, se morate seznani z manastirjem. V njem vas objame ruski duh, kakor v veliki tovarni občutite duh zapadne civilizacije.

Masaryk je vseskozi zapadnjak. Zato zahaja v ruski samostan z mislijo, da je zapadnjak. To pa ga ne moti, da se ne bi skušal poglobiti v ideologijo tretjega Rima — Moskve. Trudi se, da bi jo domel in jo analiziral do zadnjega elementa. Težko je priti takim stvarim do dna. A Masaryk je tako trdno preverjen o pravilnosti svoje analize, da nas tudi tam potegne za sabo, kjer bi se bili morda obotavljali. Njegov stil nima prožnosti in zaokroženosti Tainovega stila. Tvoje slabosti Masaryk ne taji. V uvodu je priznava, da je nameraval napisati študijo o Dostojevskem, pa se mu je cela reč vsled stilistične okornosti razpredla v študijo o ruski socialni in verski filozofiji. Temu je pač krivo to, da se Masaryk — pozitivist ni mogel zadovoljiti z maelenimi filozofsko-

religioznimi špekulacijami, temveč je obdal Dostojevskega s celotnim aparatom znanstvene analize in je opazil, da Dostojevskij korenin globoko v dotedanem razvoju ruske misli, in če ga hočete dometi, morate najprej točno proučiti vsa pota, ki jih je hodila ruska misel pred Dostojevskim. Tako je nastala študija o tem, kako je ruski narod skozi stoletja mislil o svetu in življenju in o vzrokih, da se je to mišljenje gibalo v drugih smereh nego mišljenje ostale Evrope.

Posebno skrb je posvetil učeni pisec zgodovinskemu trenutku, ko je Peter Veliki odprl na stečaj zapadna vrata in sam izkopal struge, po katerih je poslej dotekal v Rusijo evropski tok. Zato je doba po Petru Velikemu, ki je bila in je še danes zanimiva zavoljo neprestanih konfliktov med idejo manastira in idejo tovarne, obdelana izčrpnije nego predpetrovska doba. Sedmo poglavje seznaja čitatelja z razvojem ruske filozofije, ki je bila izpočetka docela zavirana od zapadne filozofije; zato je avtor podal kratke pregled romanske — germanške — anglosaške filozofske misli.

V drugem delu sledi najprej študija o P. J. Čajadjevu, prvem ruskem filozofu zgodovine. Nato pa nam Masaryk podaja analizo dveh najznačajnejših pokretov: slavjanofilstva in zapadnjaštva. Reprezentant zapadnjaštva je

Bjelinski. Masaryk nam slika s finimi, globoko zarisanimi potezami duševno fiziognomijo tega duhovitega bojevnika reformirane Petrove vere v Rusijo — Evropo. V Apolonu Grigorjevu, čigar nazore Masaryk analizira po študiji o Bjelinskem, se je pojavila sinteza obeh pokretov. Obšojna je študija o Herzenu, ki zaključuje I. zvezek Masarykovega opisa.

Prevod Masarykovega dela znači veliko obogatitev jugoslovanske literature o ruskih problemih. In ruski problemi so problemi Slovanstva. V Slovanstvo se izteka reka Jugoslovanstva. Povrh tega je naše duhovno življenje vsled ujedinjenja z brati, ki so živeli pod vplivom istočnih kultur, prišlo v kontakt z vzhodno miselnostjo. Masarykovo znamenito delo prihaja k nam ob pravem trenutku. Z neizprosno nujnostjo se nam vsiljuje rusko vprašanje. Noben misleč Slovan ne more pred njim zapreti oči, ker ga Evropa čuti na sebi kakor križ, ki ga je prinesla na Kalvarijo. Rusko vprašanje pa ni vprašanje aplikacije izvestnih političnih oblik, temveč je vprašanje socialne in miselne resnice. Masaryku je uspelo, da v knjigi »Rusija in Evropa« dokaže velik, obseščovski pomen gigantskega ruskega boja za socialno in miselno resnico.

Knjiga zasluži, da jo prouči vsak naš razumnik, potem ko la prebral iz-

vrstno dr. Prijateljevo študijo o predhodnikih ruskega realizma. Spis je preložil S. Musolin. Prevod je gladko tekoč, žal da je bila korektura zelo površna.

B. B.

Vice in vernih duš dan

Za časa papeža Gregorja I. († 12./3. 603) so zlasti menihi začeli razširjati nauk o viceh in o sredstvih, kako je mogoče reševati uboge verne duše iz vice — in častiti očetje so se pri tem nusu prav dobro počutili. Za opata Odila iz Clugnyja so pripovedovali kmetje iz okoliš znanega ognjenika Etna na Siciliji, da čisto slišijo v nočnejosti groe hudobca razsajati, tuliti in zavijati. Tudi se je več hudobcev bridko pritožilo tem kmetom, da se jim toliko duš izvije iz krempljev edino vsled goručenih molitev menihov iz samostana Clugny. Da bi torej tem hudobcem prav pošteno zagodel, je odprl opat Odilo v svojem samostanu leta 993. praznovanje spomina vernih duš v viceh z bogoslužjem za umrle. Papež Silvester II. je to praznovanje razširil na vesoljno krščanstvo. Valje to mu ni bilo čuti poslej nikdar več, da bi se bili hudobci pritoževali, češ, da so vsled teh molitev v čem prikrašeni. To je bil torej početek praznovanja spomina vernih duš v viceh.

Gospodarstvo

Industrijska aktivnost v Sloveniji leta 1923

Povožna industrijska aktivnost se v agrarni državi kot pri nas presoja navadno na eni strani s skopos in pesimizmom, na drugi strani pa zopet s pretiranim navdušenjem in naivnim optimizmom. Le redkokdaj se razpravlja stvar mirno z matematičnim kalkulo. Zato se pojavljajo mnogokrat na polju podjetništva eksperimenti, ki ne morejo uspeti. Kljub temu tega o skromnih slovenskih razmerah ne moremo trditi, ker nam statistični podatki nudijo v letu 1923, ki je bilo za investicijsko delavnost neugodno, razmeroma ugodno sliko, ki dokazuje, da je med našimi ljudmi mnogo trdnje volje, tibe sistematične delavnosti, vztrajnosti in resnosti.

V prvih devetih mesecih preteklega leta je bilo po statistiki Trgovske in obrtniške zbornice pri obrtnih oblastih v Sloveniji pripravljenih 49 obratov na tovarniški način, odjavičen pa je bilo v istem času 15 tovarniških obratov. Po posameznih četrtletjih znaša število prijav: v prvem četrtletju 12, odjava samo ena, odnosno okrog 8 odst. napram prijavam; v drugem četrtletju 20 prijav in 4 odjave ali 20 odst. napram prijavam; v tretjem četrtletju je bilo število prijav 17, medtem ko je število odjav doseglo 10 ali okrog 60 odst. napram prijavam. Vidimo torej, da so različni momenti uplivali v jeseni znatno na industrijsko podjetnost in investicijsko aktivnost v Sloveniji, in sicer v tako neugodnem smislu, da je veliko število mladih obratov, ki je bilo osnovano v prejšnjih letih, odjavilo svoje obratovanje.

Med vzroki, ki so uplivali na investicijsko delavnost, je poleg splošno znanih momentov, namreč pomanjkanja gotovine, dražnje kreditov in vedno rastoče produkcijske režije opazovati, da je bilo osnovano mnogih podjetij premalo vasestransko skrbno pripravljeno in preračunano ter da zato osnovana podjetja niso zmogla konkurence in drugih začetnih ovir, a tudi ne našla pričakovane zaposlenosti. Zaradi tega so morala po kratki prekušni dobi zopet prenehati. Med temi je na primer omeniti gravarsko obrt na tovarniški način, ki je bila prijavljena v prvem četrtletju, a je bila že v drugem četrtletju odjavljena, dalje izdelovanje namizne na tovarniški način, ki je bilo prijavljeno v prvem in odjavljeno v tretjem četrtletju.

Med prijavami tovarniških obratov v prvem četrtletju beležimo en obrat za izdelavo kovinskih predmetov, eden za izdelavo kmetijskih strojev, eden za izdelavo galanterijskega blaga, eno tovarno čevljev, ena izdelava dežnikov na tovarniški način, en obrat za foto-kemične izdelke, en obrat za izdelavo vil, dva obrata strojnega mizarstva na tovarniški način in eno strojarsko podjetje poleg že zgoraj navedenih podjetij, ki sta bili pozneje odjavljena.

S tem pa število industrijskih obratov le ni popolnoma zaključeno, ker nahanjamo tudi med drugimi obrati, ki sicer niso izrecno prijavljeni kot obrati na tovarniški način, mnogo podjetij, ki imajo mnogo več industrijskega značaja in obseja nego obrtniškega. Sploh je tu skoro nemogoče potegniti natančno mejo. Pri pomniti moramo, da se iz različnih vzrokov mnogi podjetniki po možnosti izogibljajo prijave obrata na tovarniški način, in sicer predvsem iz obrtnopravnih vzrokov ter iz ozirov socialno-političnih dajatev, ki so pri tovarniškem obratu običajno večje kakor pa pri netovarniškem.

Med temi obrati se nahajajo: 1 obrat za izdelovanje umetnega kamna, 1 za izdelovanje betonskega blaga, dva za strojno ključavničarstvo, 1 kovinoličarna, 1 obrat za izdelovanje parnih kotlov, 2 parni žagi, 1 obrat za izdelovanje trikotnekega blaga, 1 za izdelovanje svilenih trakov, 1 za strojno pletenje, 4 za izdelovanje pletenin, 1 za izdelovanje tisk. barv, 3 za izdelovanje kreme za čevlje, 1 stiskalnica za olje in 1 elektrarna. S temi podjetji doseže skupno število prijav 33, število odjav pa 4, in sicer se naša po ena na izdelavo vil na tovarniški način, na izdelavo umetnega kamna, na parno žago in na izdelavo pletenin. Razveseljivo dejstvo je, da se posebno izdelavi tekstilnih izdelkov, odnosno pletenin, trikotnekega blaga, drugega konfekcijskega blaga posveča pri nas trajna pažnja, ker smo bili baš v tem oziru najbolj odvisni od inozemstva.

Podjetnost v tej stroki se je nadaljevala tudi v drugem četrtletju in je bila prijavljena ena konfekcija na tovarniški način, ena podružnica konfekcijske tovarne, en obrat za izdelavo perila, 1 za zastore in vezenine, 1 za izdelavo trakov na tovarniški način in 1 tovarna nogarje.

V železnarstvu in kovinski stroki beležimo v dobi od 1. aprila do konca junija med novimi prijavami 1 železoličarno, 2 kovinoličarni, 1 topilnico svinec, 1 obrat za izdelavo žag in žilnikov in 1 podjetje za ločanje dragih kovin na tovarniški način.

Med ostalimi tovarniškimi obrati je omeniti 2 prijavi strojnega mizarstva, 1 za izdelovanje čokolade in kanditov, 1 tovarna za drože in špirit, 1 kemično industrijo, 1 tovarno za kartonažo, 1 podjetje za izdelavo kuvert in pletenjskega papirja ter 1 obrat za mlote dišav in soli.

Nasprotno je bil odjavljen v tej dobi obrat topilnice svinec, izdelovanje kuvert, izdelovanje zastorov in še prej omenjeno gravarstvo na tovarniški način, torej skupno 4 obrati.

Poleg navedenih pa je bilo v tem času še prijavljenih nadaljnjih 18 obratov, ki imajo po svojem značaju tudi bolj obsežne malih industrij. To so: 1 parna opekarna, 1 obrat za izdelovanje zreal, 1 obrat za izdelovanje verig, 1 za izdelovanje cementnih izdelkov, 1 strojno ključavničarstvo, 1 parna žaga, 8 obrati za strojno pletenje, 5 za izdelavo pletenin, 1 za izdelovanje masti za usnje, 1 za izdelovanje kemičnih izdelkov in 1 za izdelovanje karbon- in indigopapirja.

Efekt novooosnovanih podjetij, posebno industrije pletenin, se je že znatno opazil na tretjem ljubljanskem velesejmu v začetku septembra, kjer so je večina novih podjetij predstavila naši gospodarstveni publiki in pri večini solidno osnovanih podjetij te stroke tudi kupčiji uspeh ni izostal.

Industrijska podjetnost pa se je v tretjem kvartalu preteklega leta kljub skrajno neugodnim razmeram nadaljevala še v večji meri kakor v razmeroma ugodnejši prvi polovici leta. Interesantno je, da so stroke novooosnovanih podjetij zelo različne in da je snovanje konkurenčnih podjetij razmeroma jako majhno. Večinoma so bila osnovana podjetja, ki v našem gospodarstvu še niso zastopana, ali pa kvečjemu z enim ali dvema manjšimi obrati, ki se ne krijejo popolnoma potrebe tuzemstva. Priznati moramo, da se v tem oziru opazuje v krogih domačih podjetnikov velika sistematičnost, ki je tembolj hvale vredna, ako pomislimo s kakšnimi težkočami se ima vsako novooosnovano podjetje v vsakem oziru boriti.

V železnarstvu skupini v dobi od julija do konca septembra beležimo prijavo po enega obrata za izdelavo peči in štedilnikov na tovarniški način, 1 za izdelovanje železnih konstrukcij, 1 za izdelavo strojev, 1 za izdelavo avtomobilnih karoserij in vovoz, dalje 1 tovarno za elektrotehnične potrebe in 1 obrat za izdelavo električnega in avtomaterijala.

V skupini tekstilije in konfekcije beležimo: 1 tovarniški obrat za izdelavo nogarje in drugih pletenin, 1 obrat za izdelavo tkanin in pletenin, dalje med večjimi obrtniški obrati dve podjetji za strojno pletarstvo, dva za volnene izdelke, 3 obrate za izdelavo pletenin, 4 za perilo in 1 za damsko konfekcijo.

V skupini živilno industrije je med tovarniškimi obrati 1 novo podjetje za izdelavo salam in klobas, 1 za sadne in soljene konzerve, 1 za izdelovanje kisa, 1 za izdelovanje gorilice.

Med industrijskimi stavbenega materijala in prsti je omeniti novo prijavo 1 tovarniškega podjetja za izdelavo barv in olja, 7 podjetij za izdelavo cementnih izdelkov, 5 za cementno opoko, 1 za umetni mramor ter 1 podjetje za pridobivanje zemeljskih barv.

Ostale prijave obsegajo: 1 podjetje za izdelavo podnožnic, stolov in sponk, 1 tovarno za krtače, 1 za kuverte, 1 za kartonažo, 1 za toaletne potrebe, 1 tovarno žarnje, 1 žago na električni pogon, 1 knjižotiskarno.

Med odjavljenimi obrati, katerih število je v tej dobi izredno veliko, so tri tovarniška mizarstva podjetja, dva obrata za izdelavo cementne opeke, nadalje tovarna za vlijanje železa, podjetje za izdelavo akumulatorjev, tovarna vovoz, obrat za izdelovanje namizne in papirnatih vreč ter 1 kartonažna tovarna, dalje 1 žaga, 1 podjetje za izdelavo aparatov za klearstvo, 1 za izdelavo žarnic, 1 za izdelavo finih jeklenih izdelkov, 1 za kavino surrogat, 1 za pridobivanje zemeljskih barv in olja, 1 litografija in knjižotiskarna ter 1 podjetje za cementne izdelke.

Oporazdelitvi novooosnovanih podjetij po posameznih krajih ter o akcijskem kapitalu in o obliki trdih bono poročili ob drugi priliki. Interesantno bi bilo, da bi se izvedla temeljita anketa o vzrokih ukinitvenja obratov takih podjetij, ker bi to gradivo nudilo veliko izhodilne za bodoče smernice naše gospodarske politike. Resnost stremljenja naših vrlih podjetniških krogov pač zasluzi toliko pažnjo.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (16. t. m.) Pšenica: baška, 79 do 80 kg, 2 odst., 4 vagoni 345. Ječmena: baški, 67 do 68 kg, 2.5 vagona 285. Oves: baški, 2 vagona 235. Turštica: baška, duplikat kasa, 2 vagona 256 do 257.5, baška, 30 vagonov 260 do 265, marcapril, duplikat kasa, 25 vagonov 265 do 272.5, januar-februar, 10 vagonov 255; stara, 5 vagonov 257.5 do 260, sremska, 2 vagona 260. Moka: »0«, 1 vagon 530, »0s«, 1 vagon 530, »0ss«, dva vagona 540. Otrubi, 10 odst. kasa, 1 vagon 150. Tendence nespremenjena.

Zagrebaški tedenski sejem (16. t. m.) Obilen dogon in precejšen obisk. Cene za kg žive teže: voli I. 15.25 do 16. II. 13 do 14.5, III. 10 do 14, mlada živina 14.5 do 16, krave I. 14.5 do 15. II. 12 do 13.5, teleta I. 21.5 do 22. II. 21 do 21.25, svinje I. 26.25 do 27. II. 24.5 do 25.75, III. 21.75 do 22.50. Krma: seno 95 do 120, otava 150 do 165, detelja 140 do 162.5, slama 100 dinarjev.

== Občni zbor podružnice Sadržarskega in vrtnarskega društva za Ljubljano se

vrši dne 20. jan. ob 9. uri v prostorih Kmetijske družbe na Turjaškem trgu.

== Nov zakon o trgovinskih obratih pripravila po vesteh iz Beograda naše ministarstvo za trgovino in industrijo. Ministrstvo je določilo komisijo, ki naj izdela zakonski osnutek.

== Pridelek moka v Jugoslaviji je znal po podatkih ministarstva za podjetništvo in vodo v problem leta 1,500.000 kg. Ministrstvo upa, da se bo letos produkcija moka mnogo povečala, ker je producentom s strani države povišana odkupna cena.

== Kartel donavskih parobrodskih družb iz Budimpešte javljajo: Tu so se sestali zastopniki donavskih parobrodskih družb, da se posvetujejo o osnovanju kartela. Tem pogajanjem prisostvujejo poleg jugoslovanskih in madžarskih delegatov tudi nemški, avstrijski in češkoslovaški zastopniki.

== Konkurs v Madžarski. V Segedinu sta najavili dve bančni trditi G. os et Co. ter Prometna banka d. d. konkurz.

== Preiskava o devizni spekulaciji v Madžarski je imela za posledico aretacijo petih borznih komisarjev v Budimpešti. Med njimi se nahaja tudi borzni komisar Julius Kallo, ki je nameščenec Wiener Depositenbanke.

== Posledica padca francoskega franka je, da so začele v Franciji cene močno naraščati. S 15. jan. so se povisale cene na podzemeljski železnici in travarjih.

== Obnovev nemško-ruskih trgovinskih pogajanj. Iz Rige javljajo, da so se nemško-ruska pogajanja o sklenitvi trgovinske pogodbe obnovila.

== Francoska donavska parobrodarska družba. Časopisje poroča, da namerava francoska vlada osnovati donavsko parobrodarsko družbo, ki bi obavljala plovbo po Donavi z onimi 50 ladjami in 15 remorkerji, ki so pripadli Franciji v smislu senfemenske mirovne pogodbe.

Deliška glavna družba bo znašala 100 milijonov frankov, od katerih daje 75 odst. država, dočim se 25 odst. izloži javni subskripciji. Nova družba namerava objavljati prevoz potnikov in blaga med Dunajem in Galceem.

Domače borze

16. januarja.

ZAGREB. Na efektne tržišču slaba tendenca in majhen promet. — Na deviznem tržišču je bila danes tendence nekoliko čvrstejša. Tečaji so narasli. — Promet je bil precejšen, ker so se trgovci pri nizkih tečajih začeli pokrivati. Trgovalo se je največ v devizah na Italijo, New York ček in Prago. Notirale so devize: Amsterdam 3255 do 3285, Dunaj 0.12295 do 0.12495, Bukarešta 0 do 45, Italija izplačilo 382.25 do 385.25, ček 382 do 385, Kopenhagen 1520 do 1530, Kristijanija 0 do 1265, London izplačilo 372.35 do 375.35, ček 372 do 375, New York ček 86.75 do 88.25, Pariz 397.5 do 402.5, Praga 253.9 do 256.9, Sofija 0 do 67.5, Stockholm 0 do 2315, Svica 1515.25 do 1525.25, Varšava 0 do 0.003. Valute: dolar 86.625 do 87.625, aK 0.124 do 0, K 251 do 0, lire 379.5 do 382.5. Efekti: Ekskomptna 165 do 166, Kreditna Zagreb 160 do 162, Hipo 93 do 94, Jugoslavenska 158 do 160, Ljubljanska kreditna 210 do 0, Praštediona 990 do 1000, Slavenska 107 do 110, Srpska 139 do 140, Eksploatacija 227.5 do 237.5, Šečersna Osijek 1770 do 1780, Nihag 173 do 175, Gutmann 1800 do 1810, Slaveks 850 do 0, Slavonija 238 do 240. Strojne tovarne in livarne 130 do 0, Trbovlje 850 do 0, Union 1275 do 1280, Verve 165 do 170, 7 odst. investicijsko 64 do 66.

BEograd. Devize: Amsterdam 3260 do 3270, Dunaj 0.1235 do 0.124, Budimpešta 0.35 do 0.37, Bukarešta 42.45 do 43, Zeneva 1517 do 1520, London 374.5 do 374.75, Milan 385 do 386, New York 87.75 do 88.25, Pariz 400 do 402, Praga 255.75 do 256.15, Solun 165 do 175, Sofija 60.9 do 65.

Sokol

Sokolski glasnik

Prva letošnja številka »Sokolskega Glasnika« je izšla dne 15. t. m., kakor je bilo javljeno, na 12 straneh lauskoletne oblike. Na prvem mestu ima Glasnik uvodnik, v katerem urednik našteva delo in dolžnosti, ki jih morajo vršiti župe, društva in posamezniki v tekočem letu, da bi sokolsko delo uspešno. Sledi mu članek Sveti Sava, ki opisuje življenje in delovanje tega moža in njegov pomen za srbski narod. — Navodila za sestavo statistike za leto 1923. poučujejo, kako in do kdaj naj se sestavi društvena statistika. V oddelku »Iz starejšina JSS« so zapisniki svezanih sej in nota, ki je bila poslana predsedstvu narodne skupščine in predsedstvu vlade glede Nemecev na naših mejah. Kratka poročila so tudi iz T. O. Jugoslov. Sok. Saveza. Posebno rubriko ima v Glasniku sokolski odbor, ker se objavljajo poročila o pripravah za savor. Za tem pa pridejo dopisni iz žup in končno krajše beležke ter raznoterosti. Zanimivo je postopanje bivšega saveznega podstaroste dr. M. Popovića, ki je nastopil proti Sokolizmu in dela propagando za skavte. Primeren odgovor na to stališče bo dobil v Glasniku, kakor mu je objavljen.

Sokolsko društvo v Ljubljani naznaja tužno vest, da je preminul večeraj popoldne v obli javni bolnici njegov dolgoletni član, bivši odbornik in vaditelj brat Ivan Weber. Pokojnika, ki je marljivo deloval v društvu, spremimo na njegovi zadnji poti korporativno v krogju. Pogreb se vrši danes 17. t. m. ob 15. uri izpred obče javne bolnice. Zbirališče pred Narodnim domom točno ob 14.30 (pol treh) in ne ob 12.45, kakor je bilo prvotno objavljeno.

Občni zbor Sokola za Poljansko dolino se vrši v nedeljo ob 15. (3.) uri popoldne v Sokolskem domu. Bratje, sestre! Vaša sveta sokolska dolžnost je, da se ga vsi udeležite!

Sokol v Sv. Lenartu v Slov. goricah ima v soboto 20. t. m. ob 20. v prostorih sokolskega doma v Sv. Lenartu v Slov. goricah svoj redni letni občni zbor.

Sokolski Vjesnik župe zagrebačke. Kot lanskoletna zadnja številka tega lista je pred kratkem izšla in ima mnogo zanimivega gradiva. Zlasti opozorjamo župe in društva, ki se hočejo udeležiti pokrajinskega zletja JSS v Zagrebu, ki se vrši letos 15. do 17. avgusta t. l., da vestno prečitajo to številko župnega Vestnika. Ker je tehnično in upravno vodstvo zletja v rokah župe Zagreb, zato bo župa sama izdala vsa navodila za zlet ne pa JSS. Pravkar izšla številka Vestnika ima okleje zletja in prinaša splošen vzpored zletja in savora. V tej številki se nahaja tudi tretja sestra prostih vaj za žlane in, kar je posebno važno, tekmovalne vaje za tekmo na pokrajinskem zletu. Poleg tega ima Vestnik več člankov in krajših notic. Letošnje leto bo župni Vestnik izhajal redno vsak mesec in stane za vse leto 48 Din. posamezna številka pa 5 Din.

Sport

Jugoslovenski lahkoatletski rekordi

Službena lista jugoslovenskih rekordov, verificiranih v I. 1923.

Damski rekordi.

60 m: 8.8 Flick M. (Hašk).
100 m: 13.8 Prevec S. (Primorje).
4 x 60 m: 34, Primorje (Santel, Prevec, Ahčin, Sever).
Skok v višino z zaletom: 132.5, Cimperman M. (Ilirija, Ljublj.).
Metanje krogla 5 kg: 708 cm: Cimperman M. (Ilirija).
Metanje diska 1.5 kg: 20.87 m, Cimperman M. (Ilirija).
Metanje kopja 500 g: 23.60 m, Cimperman M. (Ilirija).

Moški rekordi.

100 m: 11.0, Matz (Hašk), Popović (Beograjski Sportni klub), Perpar (Primorje).
200 m: 22.6 Matz (Hašk).
400 m: 52.4 Kojic (Hašk).
800 m: 2:03.8, Mišković (Srbija, Vel. Kikinda).
1500 m: 4:24 Schneller (Hašk).
3000 m: 9:31 Kregelj M. (Jadran, Ljubljana).
5000 m: 17:23 Stefanović D. (Jugoslavija, Beograd).
10.000 m: 36:31 Kregelj M. (Jadran).

Tujci v Ljubljani

Od torka na sredo je prenočilo v Ljubljani skupno 143 tujcev. Od teh se je nastanilo v hotelih 109 in sicer:

UNION: Anspitz David, trgovec, Dunaj; Brusini Fabi, trgovec, Trst; Zappe Josip, trgovec, Zagreb; Čerin Franc, trgovec, Cerkno; Divić Franjo, trgovec, Zagreb; Elsner Danijel, uradnik, Zagreb; Eger Gustav, tovarnar, Zeleznički; Funk Edo, ravnatelj, Zagreb; Fischer Julij, trgovec, Reka; Fischer Karol, ravnatelj tkalnice, Maribor; Gangel Josip, trgovec, Dunaj; Grünbaum Adolf, trgovec, Dunaj; Gresetnik Franc, kaplan, Srednjavos; Hausner Ferdo, trgovec, Dunaj; Hertzka Evgen, upravitelj, Beograd; dr. Ivec Martin, zdravnik, Dunaj; dr. Krenner Viktor, ravnatelj, Skofja Loka; Kržišić Alojz, trgovec, Logatec; Lazar Josip, potnik, Dunaj; Last Emil, potnik, Dunaj; Lindenthal Franc, inženjer, Celje; Lenarčič Ana, žena tovarnarja, Vrhnika; Marbach Siegfried, zastopnik, Dunaj; Prohaska Franc, trgovski zastopnik, Maribor; Pollak Artur, trgovec, Dunaj; Peter Josip, trg. potnik, Ptuj; Stern David, potnik, Dunaj; Schor Leopold, trg. potnik, Dunaj; Tausig K., trgovec, Praga; Tomazič Ivan, prokurist, Polzela; Wagner Lothar, trgovec, Berlin; Zor Hinko duhovnik, Jesenice.

SLON: Bloos Robert, trgovec, Grac; Baruch Karol, potnik, Dunaj; Desreani Jakob, trgovec, Zuzemberk; David Karol, prokurist, Dunaj; Dobliger A., inženjer, Dunaj; Dauber Golf, trgovski potnik, Dunaj; Philipp Jonas, potnik, Baden; Hudovernik Berta, zasebnica, Radovljica; Heinrich Gabor, trgovec, Dunaj; Kočki Svetoslav, trg. potnik, Zagreb; Capriz Anton, trgovec, Udine; Kordez Franc, trg. potnik, Kranj; Kvas Ferdo, avskultant, Celje; Kralj Josip, trgovec, Zagreb; Cohn Bernard, potnik, Dunaj; Lotz Andrej, trgovec, Zagreb; Leller Josip, šofer, Mežica; Likar Rud., trgovec, Medvode; Molnar Ignjo, trgovec, Zagreb; Mevčik Andrej, mesar, Sežana; Mochi Silvio, trgovec, Trst; Novak Alojzij, str. ključ., Laško; Obernel Ludovik, mešetar, Divača; Pajer I., šofer, Mežica; Rechnitzer Bernard, trg.

4 x 100 m: 45.2 Mašk (Matz, Belec, Modec, Kojic).

100 + 200 + 300 + 400 m: 2:12.9, Mašk (Gorički, Modec, Matz, Kojic).

200 + 200 + 400 + 800 m: 3:38(1), Jadran, Ljublj. (Vončina, Pečnik, Prazn, Kregelj).

100 + 200 + 400 + 800 m: Reprezentanca JLAS. (Perpar, Popović, Kojic, Mišković 3:38).

110 m zapreke: 19, Jakupić (Hašk).
Skok v višino z zaletom: 175 cm Jakupić (Hašk).

Skok v višino brez zaleta: 139 cm Lojk (Jadran, Ljublj.).

Skok v daljavo brez zaleta: 304 cm, Spahić (Uskok, Capljina).

Skok v daljavo z zaletom: 665 cm, Spahić (Uskok, Capljina).

Troskok: 12:72 in pol m: Jakupić (Hašk).

Skok ob palici: 305 cm, Kovačić (Hašk).

Metanje kopja: 50.23 m, Gašpar Oj. (Hašk).

Metanje kopja z obema rokama: 63.14 m, Sendjrdji (Hašk).

Metanje krogla: 13.93 m, Ambrozij (Viktorija, Vel. Bečkerek).

Metanje krogla z obema rokama: 24.05 in pol m, Narančić V. (sedaj v Pragi).

Metanje diska: 43.23 m, Ambrozij (Viktorija, Vel. Bečkerek).

Metanje diska z obema rokama: 69.85 in pol m, Narančić.

Hoja na 2000 m: 9:46, Dobrin M. (Hašk).

Hoja na 3000 m: 15:37.2, Dobrin M. (Hašk).

Sport na Bolgarskem. Zadnji čas so se pričele sportne organizacije na Bolgarskem združevati v lige in federacije.

Ustanovila se je velika sportska organizacija pod imenom »Narodna bolgarska sportska federacija«, ki je razdeljena na 6 delov: 1. sportska federacija v Sofiji, 2. sportska liga severne Bolgarske, ki ima svoj sedež v Varni, podružnice pa v Ruščuku, Sumenu in Trnovem, 3. sportska federacija v Vidinu s podružnicami v Plevni, Vraci in Orhanju, 4. jugovzhodna sportska federacija s sedežem v Kustendilu ter podružnicama v Petriču, Samokovu, Trnu in Perniku, 5. trakijska sportna federacija s sedežem v Plovdivu in podružnicami v Haskovu, Mastanliu, Pašmakli, Cirpanu in Pirdopolu, 6. primorska sportska federacija v Burgasu in podružnicama v Starem in Novem Zagoru.

Budimpeštanski FTC. namerava na svojem povratku iz Turčije igrati nekaj tekem v Beogradu in Sofiji. Tekme v Beogradu bi bile prve med jugoslovanskimi in madžarskimi moštvili.

Smuški prvak Jugoslavije Dušan Zina odide v Chamonix na zimsko olimpijado na stroše izvršilnega odbora za VIII. olimpijado.

Klub kolesarjev in motociklistov Ilirija v Ljubljani. Ker se vrši klubov redni občni zbor že dne 10. svečana, sklicuje se za danes, dne 17. t. m. zvečer ob 7. uri sestanek članstva v restavraciji »Štev. 6« na Dunajski cesti. Udeležba obvezna za vse žlane.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra« Odgovorni urednik Fr. Brozovič Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Budimpeštanski FTC. namerava na svojem povratku iz Turčije igrati nekaj tekem v Beogradu in Sofiji. Tekme v Beogradu bi bile prve med jugoslovanskimi in madžarskimi moštvili.

Smuški prvak Jugoslavije Dušan Zina odide v Chamonix na zimsko olimpijado na stroše izvršilnega odbora za VIII. olimpijado.

Klub kolesarjev in motociklistov Ilirija v Ljubljani. Ker se vrši klubov redni občni zbor že dne 10. svečana, sklicuje se za danes, dne 17. t. m. zvečer ob 7. uri sestanek članstva v restavraciji »Štev. 6« na Dunajski cesti. Udeležba obvezna za vse žlane.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra« Odgovorni urednik Fr. Brozovič Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Budimpeštanski FTC. namerava na svojem povratku iz Turčije igrati nekaj tekem v Beogradu in Sofiji. Tekme v Beogradu bi bile prve med jugoslovanskimi in madžarskimi moštvili.

Smuški prvak Jugoslavije Dušan Zina odide v Chamonix na zimsko olimpijado na stroše izvršilnega odbora za VIII. olimpijado.

Klub kolesarjev in motociklistov Ilirija v Ljubljani. Ker se vrši klubov redni občni zbor že dne 10. svečana, sklicuje se za danes, dne 17. t. m. zvečer ob 7. uri sestanek članstva v restavraciji »Štev. 6« na Dunajski cesti. Udeležba obvezna za vse žlane.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra« Odgovorni urednik Fr. Brozovič Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Budimpeštanski FTC. namerava na svojem povratku iz Turčije igrati nekaj tekem v Beogradu in Sofiji. Tekme v Beogradu bi bile prve med jugoslovanskimi in madžarskimi moštvili.

Smuški prvak Jugoslavije Dušan Zina odide v Chamonix na zimsko olimpijado na stroše izvršilnega odbora za VIII. olimpijado.</

Lucifer

Končno sem se popolnoma zbudila, bila sem zopet ona Laurence, ki je živela v meni pred sedmimi meseci. Zopet se mi je povrnilo veselje do življenja in mirno sem pričakovala, da se vrne Jean in pojde iskati mojo mater na Schwaltzrock, kjer ga ona željno pričakuje. . . . Misel, da je Lucifer mrtev ali vsaj nezmožen zlih dejanj, me je vedno jače objemala, in bila sem brezskrbna. . . .

Laurence utihne.

«Čudno!» vzkligne Nyctalope, globoko zamisljena.

Nihče ne izpregovori. Laurence pri me Sainclaira za roke in ga nežno ljubi. Gospoda Lourmel in Prillant se vprašujeta oreta v Nyctalopa.

«E, dobro!» se hipoma oglasi Sainclair in vzdigne glavo, zaključeno za enkrat, slušaj Laurence, kakor ste ga imenovali, in pregledajmo situacijo. Ti si sedaj na vrsti, dragi Aleks. Pripravi se!»

Gospod Prillant govori. Kratko je njegovo poročilo. In prav tako natančno, kakor je vedel gospod Lourmel na pamet vse besede, ki sta jih govorila Lucifer in Paill, prav tako točno ponovi tudi on besede, ki jih je napisal fantom onega jutra v njegovem kabinetu na črno steno.

Ko minister preneha, zaključí Nyctalope:

«10. junij V Votli Skali sta Rupert VI. in Grisyl tudi vedela, da bo »najvišji gospod« 10. junija odločil o Ireni in Henrijevi usodi; ultimát Lau-

rence je stavil zadnji rok opolnoči pred 10. junijem; in 10. junija je bil skrajni dan, ko bi se moral gospod Prillant odločiti. In vsi vemo iz Luciferjevih besedi Laurence, da bo strašni njegov stroj na Schwaltzrocku, stroj, ki sem ga jaz videl na lastne oči, stroj, ki ga je sam Lucifer krasil za Teledynamo, da bo ta stroj, pravim, vsemu svetu, tudi meni, ne glede na razdalje, celó antipodom, mogel veliti Luciferjevo voljo!»

Sainclair se zgrozi in obmolke. Potem vstane in začne korakati po sobi gori in dol. In čimdalje večje navdušenje in pogum veje iz njegovih besed, ko nadaljuje:

«Lucifer je človek! Imenuje se Glö von Warteck! Izhaja izmongolskega plemena in je okrut in ošaben — torej nepreviden. Smatra se za nedosegljivega . . . zato izziva in se šikovasti! . . . On ni nič več kakor človek in po mojem mnenju povsem nevreden imena Lucifer! . . . Laure, spominjam se zadnjih vrstic pisma, ki ga je neznanec stisnil v le Havru Ireni v roko. Glase se:

«Neka ženska je, ki bo kmalu moja; mene sovraži, vas pa bo ljubila; smilila se vam bo, pa se vam bo morala umakniti: ta ženska mi je nekoga dne vrgla v obraz strašno ime, ki pa mi je všeč, zato se ž njim podpišem Lucifer.»

Sainclair stopi proti Laurenci in obstoji prednjo. In z nežnim glasom ji tiho dé:

«Laure, ta ženska si bila ti!» Mirno in kratko odgovori Laurence, gledaje Nyctalopa trdno v oči:

«Da, jaz.»

«Kdaj? Kako?»

Gospoda Prillant in Lourmel postanejo pozorna.

Laurence pripoveduje:

«Tri dni pred mojim odhodom 7. maja pride k meni na dom neki gospod in mi predá posetnico, na kateri je bilo tiskano: »Baron Eiger Nott, predsednik upravnega sveta Gledališkega konzorcija, New-York«. Se nikdar nisem čula o tem konzorciju, Menila sem, da je to pač eden izmed onih vsemogočnih trustov, ki se v Zedinjenih državah čez noč pojavijo in so čez osemindeset ur že gospodarji trgovine, industrije in javnih ustanov. Ta posetnik mi je brez dvoma prišel predlagat izborno turnejo, sem mislila. In ker za to poletje še nisem nikjer sprejela angažmana, sem ga sprejela. . . .

Laurence prokine, čez lice ji hušline nepopeljiv nasmeh in z zamolklim glasom strastno nadaljuje:

«Vsed tvoje in moje volje, Jean . . . — ali sva ravnala modro ali nespretno, kdo ve? — v sed tvoje in moje volje sva se razšla in ti si bil zame mrtev kakor sem bila mrtva zate jaz. Živela sem torej edino-le svoji umetnosti . . . In bila bi pripravljena sprejeti ponudbo za turnejo po Zedinjenih državah, pod pogojem, da bi pela le najboljše francoske opere, ki sem jih takrat baš študirala.»

Zopet umolkne. Čez hip nadaljuje s spremenjenim glasom, ki je sprva miren, potem pa vedno bolj razburjen in poln užaljenosti, gusa in groze:

«Gospod Eiger Nott vatopi. Visok,

suh, rdečelas mož, pravi Mefistofeles. Ko sem ga zagledala, sem se takoj ohladila. In antipatija, ki jo je vzbudil v meni ta človek, je bila toliko, da sem sama pri sebi sklenila, da odbijem vsako njegovo ponudbo. Edini cilj, ki mi je lebel pred očmi, je bil, da razgovor čimbolj skrajšam in da tuja čimprej odslovim. Povabila ga niti nisem, naj sede. Tudi jaz sem stala. Nabajala sva se v sprejemnici, bila sva sama, mama je bila odšla z doma. . . .

Laurence zardi in umolkne.

«Potem?» vpraša Sainclair.

«Jean, ne sili me, da ti povem vse odvratne podrobnosti! Zadostuje naj vam, gospodje, sledeče: ta gospod Eiger Nott mi takoj pove, da so ime in naslovi na posetnici izmišljeni; potem se mi približa in začne delati pred mano neke kretnje v zraku, da se pogreznem v brezvoljno otopenost, a kljub temu sem videla in čula, kaj se je godilo okrog mene. In nato mi govori o svoji ljubezni, ki je silna in neodoljiva; pokaže mi, s kakimi tajnimi silami razpolaga: ne da bi se dotaknil stola, mize, da celó naslonjača, v katerega sem se pogreznila z vso svojo težo, se začne premikati, kakor je hotel on; in ne da bi se me dotaknil — stal je par korakov od mene —, začim na lice, na tla, na rokah in na nogah prijeme njegovih rok, čutim božanje, poljubljanje in ugrize. Nazadnje pa mi pravi: »Čez tri dni vas bom poklical k sebi in vi boste pravo mater in izmisli si bom zanj muke, kakor jih ne trpe niti pogubljeni.« A moj stud in moje sovraštvo do tega človeka sta bila tako silna, da sem premagala svojo nemoč in hipotetično spa-

nje, v katero me je pristil, in zabrusila sem mu svoj stud in sovraštvo v obraz ter mu pljunila v lice psovke: Lucifer! Nakar je reče se odšel. . . .

Težko sopeč Laurence umolkne.

«In potem?» dé Sainclair.

«Tri dni sem preživela v strašni tesnobi. 7. maja pa dobim maj moder ovoj in v njem pismo. Ko ga čitam, se me polasti neizmerna groza. In takoj začutim zopet, kakor da me prijema nevidne roke za roko . . . ki me vlečejo seboj . . . isti občutek na ramenih, na lehtih . . . Ah! nič več nisem mogla tajiti strašne Luciferjeve moči! V onem pismu so bile prsta moje materi! . . .

Laurence vzdihne in strastno nadaljuje:

«Kaj sem hotela storiti, Jean? Tudi ni bilo v Parizu. Menila sem, da si kje doli v Afriki . . . Mislila sem nate. A kako te obvestiti, kam? . . . In potem, če bi se držala le najmanj upirati, ne bi-lj mesto mene trpela moja mati? . . . Odšla sem. V pismu mi je bil naznačen sestanek. Modra limuzina me je čakala ob začetku avenije du Bois, na desni strani ceste. Šla sem tja. V njej je sedel Lucifer. Odpeljal me je na Schwaltz-rock. . . .

Tam sem čakala v svoji razkošni opremljeni ječi, kdaj se pogreznem v blato, če me prej ne reši smrt. . . . In prišel si ti. . . .

Laurence zalhti, da se strese po vsem telesu, in zakrije obraz z rokami. Molk zavlađa v sobi. Može se spogledujejo.

«Laurence!» pokliče končno Sainclair.

Centrala:

LJUBLJANA

Kongresni trg 3.

Anončna in reklamna družba z o. z.

ALOMA COMPANY

Zastopstva v vseh večjih inozemskih mestih

Zastopstva v vseh večjih inozemskih mestih

Podružnica:

BEOGRAD

Vasina ulica št. 21.

Otvoritev koncesijoniranih učnih tečajev.

Sprejemam dame in gospodične v praktičen pouk v svrhu pridobitja si za lastno rabo samostojno izvrševati vsakovrstne modne klobuke.

Nadaljnja pojasnila od 10. do 1. ure popoldne.

Modni salon za damske klobuke

Alojzija Vivod, roj. Mozetič

Ljubljana, Pred škofijo 21, II. nadstropje. 256

Ugodna priložnost.

Enodružinska VILA, obstoječa iz 5 sob, kuhinje, predsobe, kopalnice, pralnice in drugih pritliklin (v vili centralna kurjava, električna razsvetljava in vodovod, zraven 1000 m² stavbene parcele), se po jako nizki ceni in ugodnemu plačilu **proda**. Kupcu vsa vila takoj na razpolago. — Naslov in pojasnila od 1. do 2. ure popoldne pri Anončnem in reklamnem zavodu „APOLO“, Ljubljana, Stari trg 19/II.

RAZPIS.

Gradbeni odbor meščanske šole v Ribnici razpisuje

oddajo mizarskih del

pri gradbi meščanske šole.

Načrte, pogoje in vsa potrebna pojasnila dajejo Gradbeni odbor in posojilnica v Ribnici ter stavbena tvrdka Franc Marinčič, Vič-Glince 207 pri Ljubljani.

Ponudbe z navedbo cen naj se pošljejo do

25. januarja 1924 na podpisani odbor.

Gradbeni odbor si pridržuje pravico, oddati delo brez ozira na najnižjega ponudnika.

Ribnica, dne 15. januarja 1924. 256

Gradbeni odbor meščanske šole v Ribnici.

Večja zavarovalna družba išče generalnega zastopnika za Štajersko.

Reflektira se na večje trdke, oziroma gospode, ki so v zavarovalni stroki verzirali. — Ponudbe pod „Eksistenca“ na Aloma Company, Ljubljana.

Iščem viničarja

za obdelavo tri četrtine oralov vinograda. Nadzorovati ima tudi 50 oralov gozda. Dobi poleg proste uporabe hiše z gostilno tudi velik vrt okoli hiše in razen tega pet njiv, staljnike in brezplačno drva iz gozda. Ponudbe na: Anton Kajfež, veleindustriec, Kočevje. 219

Wertheim - blagajne

za vzidanje, vloma- in ognjavarne, v vsakem stanovanju, ozir. prostoru z majhnimi stroški vedno namestitljive, v 6 različnih velikostih dobavljiva in popis s cenikom brezplačno razpošilja

LJUBLJANSKA KOMERCIJALNA DRUŽBA LJUBLJANA, Bleiweisova cesta 18. 261

Provizijski zastopniki naj se javijo.

Parna pekarna

Viljem Bizjak

ima

sveže pecivo

vsak dan popoldne

ob 14. uri

in

ob 17. uri.

256

Modni atelje

M. Šarc

Plesne toilete

- Takojšna izvršitev -

Najfiniji material na

- - - razpolaga - - -

Kongresni trg 4/I

Premog

(Trboveljski)

Drva

trda in mehka, žagana in

cepljena, stalno v zalogi.

Premog in drva dovajamo

tudi v vrtočah.

Naročila sprejema

H. Petrič

Ljubljana

Gospodarska o. 18.

Telefon 343.

Zahtevajte v kavarnah, javnih lokalih, gostilnah in brivnicah

„JUTRO“

Brez posebnega obvestila.

+

Umrla je danes naša nadvse ljubljena sestra, teta in svakinja, gospodična

Franica Mikuž.

Pogreb blagopokojnice bo v petek dne 18. t. m. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Kolodvorska ulica št. 3, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi Marijinega Oznanjenja.

V Ljubljani, dne 16. januarja 1924.

Žalujejo rodbine:

Mikuž, Koch, Kostanjevec.

Neseti pogrebni zavod v Ljubljani.

269

Naročite takoj Ljubljanski Zvon za leto 1924.

V novem letniku bo izhajal vse leto široko zasnovani in zelo zanimivi roman Šentpeter.

Dejanje romana se godi v polpretekli dobi v ljubljanskem šentpetrskem predmestju ter je prepleteno s zgodovinskimi dogodki ons dobe. Roman je bil odlikovan s nagrado.

Poleg „Šentpetra“ izidejo v Ljubljanskem Zvonu še razne druge zanimive povesti, pesmi in eseji, zlasti odlomki iz

Veronike Deseniške, nove velike Zupančičeve tragedije.

Ljubljanski Zvon, ki izhaja mesečno, velja vseletno s pošiljno vred Din 120.— (za inozemstvo Din 140.—), pololetno Din 60.—, se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.